

Capreolus

TIJDSCHRIFT VOOR REEWILDBEHEER

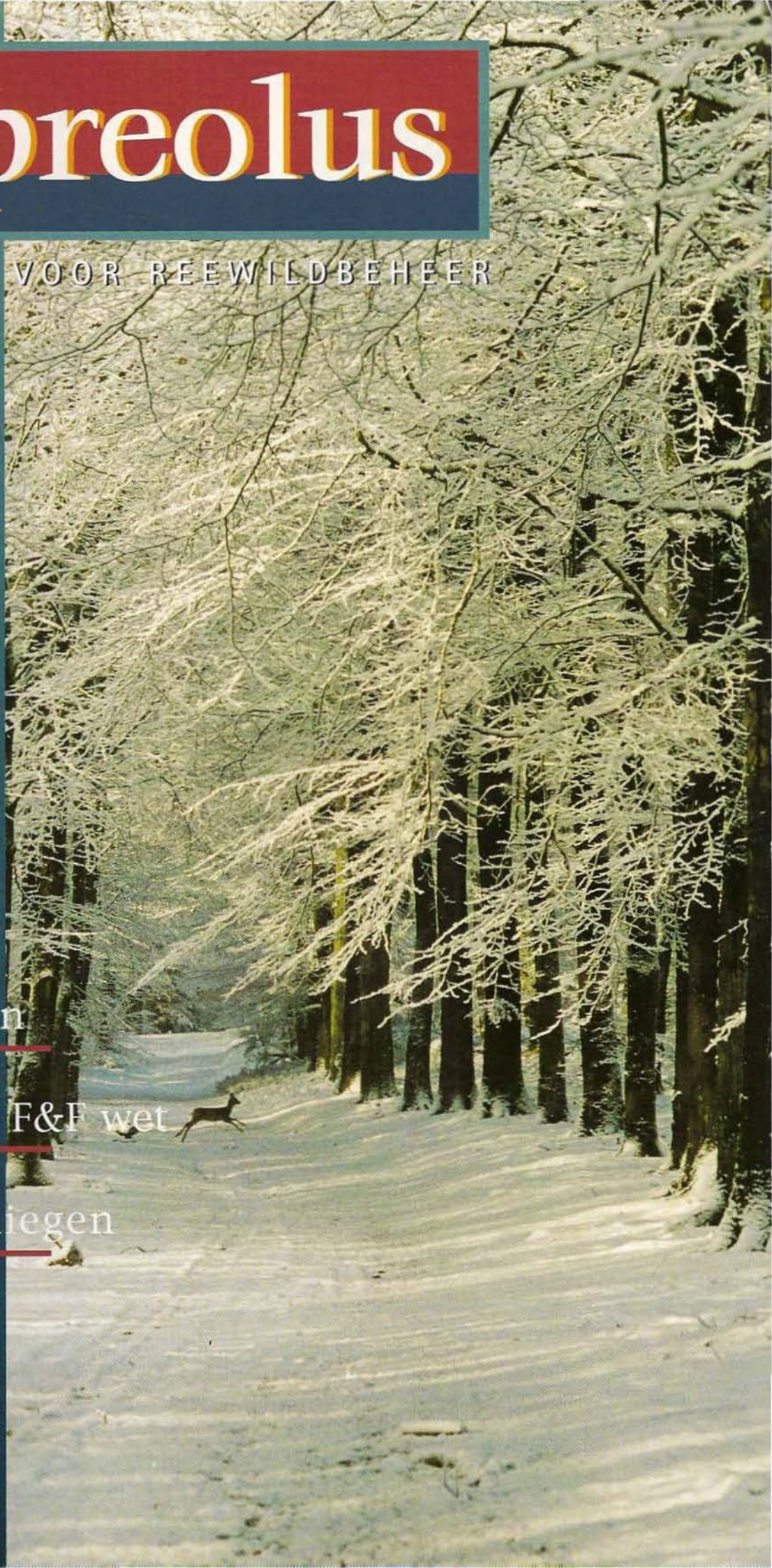
7^e jaargang, nr. 23/24

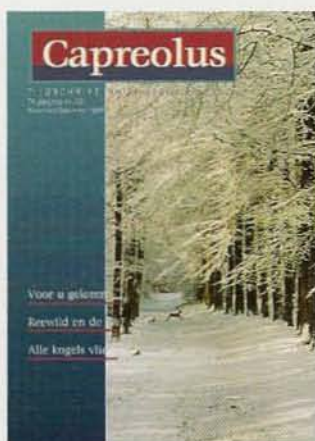
December 1999

Voor u gelezen

Reewild en de F&F wet

Alle kogels vliegen

Inhoud

Redactioneel	3
Reewild en de F&F wet	4
Voor u gelezen	8
Ziekten bij reeën	12
Basicursus Reewildbeheer succesvol afgesloten	15
Alle kogels vliegen	17
Reeën en lynxen	22
Plezierjager of professional	26
Valwild en wat doen we er met z'n allen aan	28
Activiteiten	33
Nieuw adres ledenservice	34
Unica	34
De nazoek van de eeuw	35
Valwild	35

Colofon

opgericht op 21 april 1951.

Capreolus, Tijdschrift voor Reewildbeheer
van de Vereniging Het Reewild
ISSN: 0929-1091
Verschijnt: 4 x per jaar
Beschermer: Z.K.H. Prins Bernhard

Redactie:

G.J. Spek - Eindredacteur
R.L. van Nederpelt - Redactielid ad interim
Mw. J.E. van Herp-Bruynius - Redactiesecretaris

Redactie ondersteuning:

Mw. J.A.M. Hendriks-Hueber - Fotomateriaal
R.C. van Dijk - Advertentie Acquisitie
J.M. Smit - Correspondent buitenlandse tijdschriften

Bestuur:

P. Schenk	voorzitter (1998)
M.O. Schepers	secretaris (1998)
R.L. van Nederpelt	penningmeester (1993)
G.J. Spek	ambtelijk secretaris (1998)
J.H. Bakker	lid (1996)
J.B.M. Hoefsloot	lid (1997)
H. Meijeringh	lid (1992)
H. Punt	lid (1987)
Dr. A.P.M. Rutten	lid (1993)
Ir J.M. Seroo	lid (1985)
C.J.M. Slikkerveer	lid (1997)
Dr R.J. Vierling	lid (1996)
G.F.H. van der Woude	lid (1994)

Adviseurs:

Mr P. van Schooten - Juridische zaken
B.P. Rauwerda - Public Relations
E. van Veen - Journalist

Secretariaat:

G.J. Spek,
Elburgerweg 146,
8171 RJ Vaassen.
tel: 0578-576124
fax: 0578-577406
E-mail: spekfauna-advies@introweb.nl

Ledenservice-administratie:

Mw. J.E. van Herp-Bruynius,
Aldewei 12, 8711 BT Workum.
tel: 0515-543234
fax: 0515-543202

Slijpplaatjes:

G.J.M. Koenderink,
Lhee 96, 7991 PK Dwingeloo.
tel: 0521-597356

Coördinator keurmeesters:

J. Schoonderbeek,
Meidoornstraat 16, 7497 MG Bentelo.
tel: 0547-292228

Vormgeving & Druk:

Direct Promotion & Advertising B.V.,
George Westinghousestraat 2, 1097 BA Amsterdam.

Contributie: fl. 50,- per jaar.

Bankrelatie:

ABN - AMRO Bank rek.nummer 49.70.37.440
t.n.v. Vereniging "Het Reewild" te Garderen.

"Capreolus" is het onafhankelijke orgaan van de Vereniging Het Reewild. De weergegeven meningen komen niet noodzakelijkerwijs overeen met die van het bestuur. De redactie behoudt zich het recht voor, elke reactie te korten of te redigeren.

Copy voor de volgende 'Capreolus' vóór 15 januari 2000 zenden aan redactie van Capreolus: Antwoordnummer 2101, 8710 VA Workum.

Reactie van het bestuur

Professioneel reeënbeheer

Naar aanleiding van de voordrachten tijdens de Algemene ledenvergadering van de heren Lumey en Groot Bruinderink over Welzijn van reeën (Capreolus nr. 22) als op de conceptdoelstellingen van de Vereniging die aan alle leden zijn toegestuurd, hebben wij een aantal wisselende reacties ontvangen.

De Inleidingen

Het merendeel van de reacties is ingegeven door het ontbreken van een bestuursstandpunt in relatie tot de beide voordrachten. Als bestuur zijn wij helaas achteraf van mening dat dit een belangrijke omissie onzerzijds is geweest. Hiervoor bieden wij onze welgemeende excuses aan. Kennelijk zijn hierdoor leden op het verkeerde been gezet met het idee dat het bestuur mogelijk de visie van beide inleiders zou delen. Dit is dus niet het geval. In beide voordrachten hebben de beide heren hun persoonlijke mening gegeven. Overigens zijn er naast negatieve ook zeer positieve reacties ontvangen. Onder meer omdat beide inleidingen handvatten bieden, die we binnen het te voeren reeënbeheer kunnen gebruiken. Op deze wijze is ook door de aanwezigen

tijdens de algemene ledenvergadering op beide inleiders gereageerd.

Als bestuur zijn we het niet eens dat de uitvoering van het reeënbeheer uitsluitend door professionals -beroepsmatig- dient te geschieden. Ook de mening betreffende de KNJV delen we niet, te meer daar in dit jaar toch een belangrijke beleidswijziging is gemaakt; minder jacht meer beheer.

Het beeld dat de maatschappij van jagers heeft kunnen we, denk ik, niet ontkennen. Dit is negatief, omdat de anti-jachtbeweging de excessen binnen de jacht ruim in de publiciteit heeft weten te brengen en hiermee het grote publiek uiterst effectief heeft weten te bespelen. De praktijk is echter dat het overgrote deel van de Nederlandse jagers

uiterst serieus, deskundig en goed georganiseerd met (wild)beheer bezig is. Dit wil echter niet zeggen dat het nog niet beter kan. In onze doelstelling is dit nader uitgewerkt.

De Doelstellingen van de Vereniging Het Reewild

Een aantal instanties en personen legden de doelstelling zo uit dat de Vereniging Het Reewild de bestaande organisatie met WBE's en de uitvoering door vrijetijdjagers op de helling zou willen zetten. Dit is geenszins het geval. Waar we wel naar streven is een deskundige uitvoering van het beheer. (Volgens Van Dale wil deskundige zeggen: met kennis van zaken.) Maar dan wel genuanceerd en een ieder op zijn eigen terrein of in zijn specifieke verantwoordelijkheid. Bijvoorbeeld: een jager die uitsluitend afschot uitvoert hoeft natuurlijke geen opleiding te hebben c.q. deskundig te zijn voor het opstellen van een reeënbeheerplan.

Binnen het totale reeënbeheer is op meerdere terreinen specifieke deskundigheid noodzakelijk om onze doelstellingen te kunnen realiseren in het belang van het welzijn van het ree.

Reewild en de F&F-wet

Einde van het beheer?

Een ander beheer?

In de nieuwe Flora- en Faunawet, die naar verwachting in 2000 in werking zal treden, wordt het reewild niet meer als wild aangemerkt, maar als beschermde inheemse diersoort. Beheersjacht zoals wij die nu kennen is dan niet meer toegestaan.

Drs R.H.M. Peltzer
Fotografie J. Hendriks

Alleen ingrijpen in het kader van schadepreventie, verkeersveiligheid en de volksgezondheid zal dan nog mogelijk zijn. Door een beroep te doen op een aantal artikelen uit de F&F-wet en de Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren zou dan nog beheer mogelijk kunnen zijn. U heeft daar over kunnen lezen in het artikel van Lumey in het vorige nummer van Capreolus. Laten we wel zijn, het betreft hier dan puur kunstmatige constructies die niets meer van doen hebben met de biologie en leefwijze van het reewild, die bij het "echte" beheer als uitgangspunt dienen, maar alles met theoretische mogelijkheden die de wet ons nog biedt.

Het ree is zijn eigen baas?

Het zal duidelijk zijn dat de F&F-wet is ingegeven vanuit de stelling dat de natuur niet beheerd hoeft te worden en dat reewild zelf wel weet wat goed voor hem is. Geert Groot Bruinderink geeft in zijn artikel in de vorige Capreolus aan dat het ree in beginsel het best voor zijn eigen welzijn kan zorgen, indien het gekozen heeft te leven in onze maaknatuur. Immers, zo stelt hij, basale ecologische mechanismen en wetmatigheden blijven gelden. Desalniettemin geeft hij aan dat de reewildbeheerder een verantwoordelijkheid heeft die zich uitstrekt tot die factoren die buiten de controle van het ree vallen. Dus toch een stuk beheer?

De vraag is natuurlijk of het ree wel te kiezen heeft en of het überhaupt nog controle heeft!? Naar mijn mening niet! Het ree (en ik weiger "de" ree te zeggen) wordt op die plek geboren waar de geit vertoeft en zal normaliter haar of zijn hele verdere leven op of vlakbij die plek doorbrengen. Normaliter, immers de dichtheid is in natuurlijke omstandigheden laag te noemen, met voldoende plaats voor aanwas en met een evenredige sterfte aan dieren.

Relatie prooidier - predator

Nu wordt vaak gesteld dat vooral de aantallen prooidieren het aantal predatoren bepalen, en volgens deskundigen hebben predatoren wel een selecterende, vooral onder de zwakke jongere en oudere dieren, maar geen aantal-regulerende functie. Maar er is natuurlijk een wisselwerking. Zo schijnt aantalsreductie onder reewild door de lynx wel voor te komen. Het Isle Royale National Park in het Lake Superior in de staat Michigan geeft

voorbeelden van de relatie tussen elanden en wolven. Over een reeks van 35 jaren wordt daar onderzoek uitgevoerd naar die onderlinge relatie. Dieren die of zwemmend of via het ijs het eiland wisten te bereiken; de eland in begin 1900, de wolf in 1948. Zonder de wolf als predator nam de stand aan elanden dusdanig toe dat de eigen voedselvoorraad werd opgevreten, waardoor de populatie om de zoveel jaar crashte. Een toename van de wolf betekent een afname van de prooi (dus aantalregulatie vanuit de predatie), met als gevolg dat het voedselaanbod voor de wolf afnam, de reproductie verminderde en vervolgens de wolven deels de hongersdood stierven. Vervolgens trad weer een stijging op van het aantal prooidieren, het aantal wolven nam weer toe, etc. Dit gaat dan door tot er een soort evenwicht is gevonden. Een labiel evenwicht overigens, omdat andere invloeden onmiddellijk kunnen doorwerken op deze relatie, denk bijvoorbeeld aan het plotseling afsterven van de voornaamste voedselbron van de eland, waardoor het aantal elanden plotseling sterk afneemt en vervolgens sterfte optreedt onder de wolven, tot de voedselsituatie voor de eland zich weer herstelt etc. In 1995 bleef het aantal wolven echter erg laag, waarschijnlijk

door inteeltproblemen, hoewel het aantal elanden spectaculair was gegroeid. Door het uitblijven van het regulerend effect van de wolf was er sprake van een dramatische crash, van de 2.500 elanden overleefden slechts 500 stuks het gebrek aan voedsel en de effecten van een buitengewoon strenge winter. Uit het onderzoek kwam naar voren dat predatie door de wolf belangrijk is voor een gezonde populatie aan elanden.

Natuurlijkheid

Maar kunnen we in Nederland spreken van een normale situatie? Kunnen we spreken van een nagenoeg natuurlijk ecosysteem met natuurlijke processen en ecologische mechanismen en wetmatigheden, zoals op Isle Royale? Volgens mij niet! Het voedselaanbod wordt veelal voornamelijk door de mens bepaald, evenals de aanwezige dekking, veeteelt, bos-, land- en tuinbouw houden met hun dieren en "gewassen" en beheer geen rekening met reewild, deels vindt sterfte plaats op een onnatuurlijke manier door landbouwwerktuigen en het verkeer, ons milieu is nog steeds een zorgenkindje, er vindt op vele manieren menselijke verstoring plaats, we blijven Nederland vol bouwen met woonhuizen en bedrijventerreinen, en

calamiteiten zoals overstromingen of brand worden meestal veroorzaakt door menselijk handelen (en falen), en natuurlijke predatoren zijn helaas door de mens verdwenen en bij de (her)introduktie van andere diersoorten (veelal ook nog exoten) door de mens, wordt geen rekening gehouden met reewild. Hoe kan reewild dan nog kiezen en controle hebben? Reewild komt steeds meer terecht in de marginale gebieden en moet met steeds minder ruimte genoegen nemen, waardoor bepaalde wetmatigheden hevig onder druk komen te staan. Het lijkt zelfs alsof in bepaalde gebieden bokken (en ook geiten) het hebben opgegeven om nog langer een territorium te bezetten en alsof ze opportunistisch gebruik maken van de (ruimtelijke) mogelijkheden die zich per dag voordoen. Er zijn niet genoeg gegevens voorhanden om er statistische significantie aan te geven, maar er zijn wel signalen. Dit betekent dat zich veranderingen voor doen in het sociaal gedrag van en tussen reeën. Zien we hier een aanpassing optreden onder invloed van de mens?

De beheerder als predator

Jacht op reewild vindt al plaats zolang reewild en de mens naast elkaar voorkomen. In eerste instantie ging het puur om benuttingjacht, voedsel (vlees), kleding (huid) en gebruiksinstrumenten (gewei en botten). Momenteel wordt zeker nog gejaagd voor de consumptie, maar steeds meer wordt de jacht gebruikt als middel om een duurzame reewildpopulatie in stand te houden. Daarbij wordt zo mogelijk uitgegaan van ecologische principes en van factoren die van levensbelang zijn voor het reewild. Lukt ons dat? Uit de sterke groei van het reewild in ons land blijkt dat het beheer door de mens niet in staat is gebleken om de aantallen op een laag niveau te houden. In ieder geval is het ree alom aanwezig in ons land en is het zeker geen bedreigd dier. De jacht op het ree kan dan ook niet als bedreigend voor de soort worden gezien. Dat de reewildbeheerder het reewild op een kunstmatig laag niveau houdt is, gezien de werkelijkheid en afgemeten aan de lage dichtheden in "natuurlijke" gebieden, niet hard te maken.

Toenemende stand, toenemende predatie

De reewildbeheerder vergelijkt zich graag met de vroegere predator en claimt zelfs diens rol te hebben overgenomen. De selectieve

functie van de predator heeft de reewildbeheerder zeker, omdat bij de regulering van het principe wordt uitgegaan dat het afschot vooral onder de jonge en oude dieren moet plaatsvinden. Maar qua aantalsregulering schieten we duidelijk tekort. Maar dat doen de meeste predatoren ook, tenminste volgens de opvattingen van vele moderne biologen, al geeft het voorbeeld van Isle Royale een ander beeld. Je zou dan geneigd zijn te zeggen "niets aan de hand". Toch wel! In natuurlijke situaties zou bij een aantalsvermeerdering ook het aantal predatoren toenemen. Neemt door een toenemende predatie de stand weer af (dus toch een aantalsregulatie) dan zie je als reactie ook een afname van het aantal predatoren. Daarnaast zorgt een natuurlijke sterfte, die altijd zal optreden, voor een extra regulering, waardoor de stand niet extreem hoog zal worden. In ons land zie ik het aantal reewildbeheerders echt niet toenemen bij een groeiend aantal reeën. Integendeel, door alle perikelen rond de jacht zal de animo alleen maar afnemen. Hoewel de afschotcijfers desondanks landelijk stijgen, heeft deze stijging nooit gelijke tred kunnen houden met de aantalsvermeerdering van het reewild. De stand van het reewild zal daarom nooit volledig gereguleerd kunnen worden door de jacht.

Aan het plafond

In de tegenwoordig vereiste reewildbeheerplannen is op basis van een model bepaald dat de reewildstand binnen een gebied een bepaalde waarde niet mag overschrijden. Enerzijds omdat hiermee wordt voldaan aan condities die het reewild stelt aan zijn leefomgeving, anderzijds omdat hiermee belangen in het kader van schade, verkeersveiligheid en volksgezondheid worden gediend. Een goed reewildbeheerplan verenigt alle drie de belangen en dient tevens een garantie te zijn voor een gezonde en duurzame reewildpopulatie. Toch blijkt in de praktijk dat die bepaalde waarde vaak ruimschoots wordt overschreden. Moeten we dan wel blijven beheren, wanneer blijkt dat we er zelfs niet in slagen om ons beheerplan uit te voeren? Of moeten we het beheer dan maar overlaten aan professionals? Professionals die het hele jaar door de tijd hebben om te reguleren? Ik geloof daar niet in. Om de taak over te nemen van de huidige beheerders zal een dergelijk groot aantal professionals nodig zijn

dat dit onbetaalbaar wordt, nog daargelaten dat het jaren duurt voor deze professionals het veld en de reeën net zo goed kennen als de huidige beheerders. De huidige reewildbeheerder is professioneel genoeg om een verantwoord en deskundig beheer uit te voeren. Wellicht hebben sommigen bijscholing nodig, maar dan is dat een taak en verantwoordelijkheid van een WBE om daar zorg voor te dragen. Het lijkt er op dat men in vele WBE's aan het plafond zit wat betreft de realisering van het afschot. Meer afschot betekent een dermate extra hoge inspanning dat dit niet meer haalbaar is.

Wel beheer!

Ik denk dat beheer nodig is en blijft. Bij het achterwege blijven van beheer voldoen we niet meer aan onze verantwoordelijkheid ten opzichte van het reewild, dat voorkomt in de door onze mensenhanden gemaakte natuur. Het reewild heeft daar geen controle meer op en is in wezen overgeleverd aan wat de mens goed dunkt. Nalaten van beheer betekent dat het reewild volledig aan zijn lot wordt overgelaten, met als gevolg taferelen die we sinds de massale sterfte in Staphorst niet meer willen meemaken. Het Isle Royale laat zien dat ook elanden, bij het ontbreken van predatoren, niet in staat zijn voor hun eigen gezondheid en welzijn te zorgen. Ook het ree kan dat niet! De sterfte die dan optreedt onder reewild is niet goed te praten onder het mom van natuurlijke aanpassing, maar is puur het gevolg van het niet meer nakomen van onze verplichtingen jegens het reewild. We zullen daarom onze rol als predator moeten blijven vervullen, zo goed en zo kwaad als we kunnen. Het lijkt erop dat de F&F-wet, door beheer niet toe te laten, de condities scheidt deze taferelen in de toekomst weer te laten optreden. Wanneer dat gebeurt, dan is er sprake van een slechte wet! Naar mijn idee zullen reewildbeheerders alles in het werk moeten stellen om de provincies ervan te overtuigen dat aanvulling op die wet in de vorm van het toelaten van beheer noodzakelijk is, niet ter meerdere eer en glorie van de reewildjager, maar in het belang van het reewild zelf.

Voor u gelezen

Oproep van de redactie

De redactie van Capreolus is in de gelukkige omstandigheid, om zogenaamde 'ruilabonnementen' te kunnen aangaan met onder andere het Duitse 'Wild und Hund' en het Engelse 'Deer'. Vandaar, dat er een korte weergave van de voor ons relevante inhoud uit die tijdschriften gegeven kan worden. Voor de redacties in het buitenland zou het heel plezierig zijn, indien wij een korte samenvatting van onze artikelen zouden kunnen geven in de Duitse en Engelse taal, want het Nederlands is voor hen onbegrijpelijk. Wie onder onze lezers is, wat het schrijven betreft, in één van deze talen thuis en zou zich hiermee willen belasten? Nadere bijzonderheden in overleg. Graag een berichtje op ons faxnummer of e-mail adres.

Fotografie Joke Hendriks en S. de Vries

Wild und Hund 14-99

Thema: wildbraadbehandeling

Wildbraad.... Ik heb een kennis, die het water al in de mond loopt als hij wild ziet vliegen of lopen! Bij grofwildbeheer is niet alleen het afschot belangrijk, maar natuurlijk ook de consumptie. Dat is een belangrijke reden, om te proberen met zo weinig mogelijk beschadiging van het vlees een dier zo effectief en snel mogelijk dodelijk te treffen. Het komt soms voor, dat er langer nagezocht moet worden waardoor het vlees zou kunnen 'verhitzen', zoals de Duitsers zeggen. Een vertaling zou kunnen zijn het 'verbroeien' van het vlees, al zei mijn dochter, dat dit geen goed Nederlands is. Hoofdoorzaak is de vorming van voornamelijk boterzuren, waardoor het vlees scherp gaat ruiken, donkerrood wordt en niet lekker meer is.

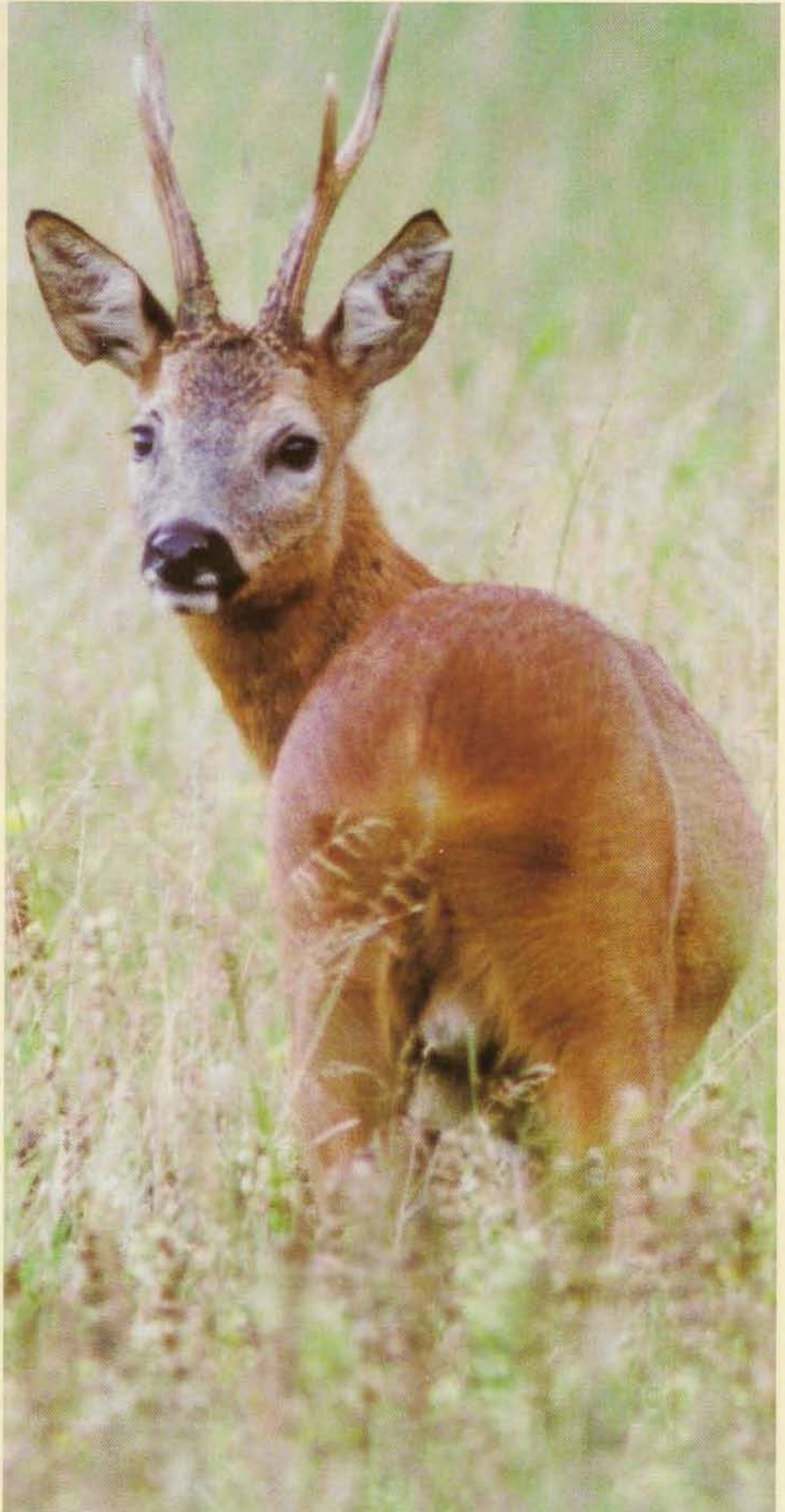
Enkele factoren zijn belangrijk.

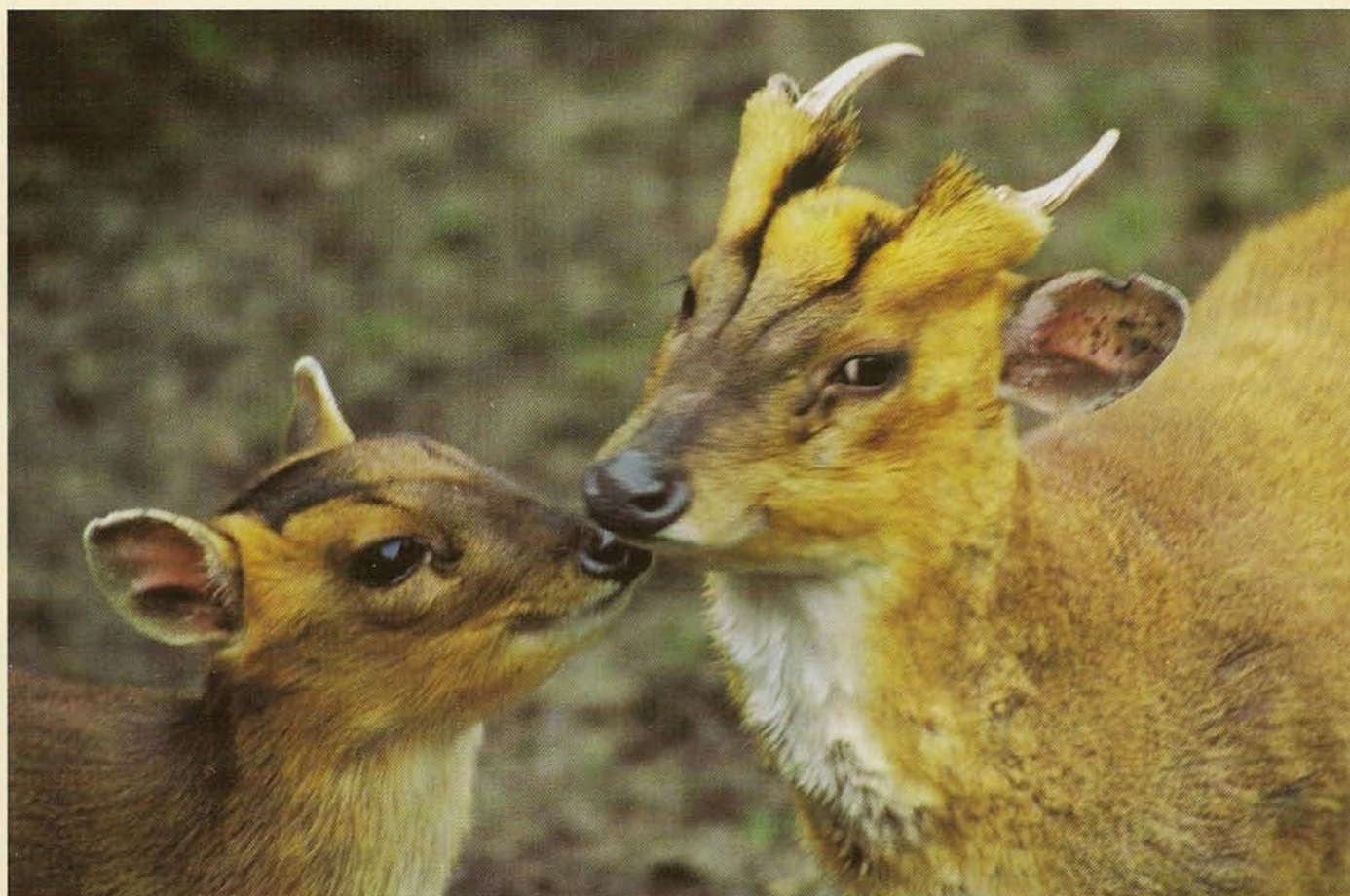
Broei zal voornamelijk optreden doordat de lichaamstemperatuur van het geschoten dier onvoldoende snel kan dalen. Probeer het daarom zo vlug mogelijk te vinden en te ontweiden. Indien binnen drie kwartier het dier niet door de jager is gevonden, schakel dan direct een goede zweethond in.

De kritische periode om te ontweiden is 2 tot 2 1/2 uur na het schot, zowel in de zomer als in de winter. Een ruim uitschot werkt in deze positief, ontluchting! Broei kan tijdens de winter zelfs eerder optreden dan in de zomer, vanwege de isolerende dikke vacht en meestal behoorlijke vetlaag (van het dier dus). Indien het wild in een stresstoestand tijdens het schieten verkeerde (drijfjacht, door honden achtervolgd, enz.) zal de lichaamstemperatuur hoger zijn en kan eerder broei optreden. Gemakkelijk zal ook bederf kunnen ontstaan indien het dier meteen na het ontweiden in de kofferbak wordt gelegd, zeker als je enkele uren moet rijden. Grotere dieren vertonen eerder broei dan kleinere (herten - reeën).

Persoonlijk maak ik altijd het gehele dier open, van het slot tot aan de onderkant keel, dit heb ik in Hongarije en Schotland zien doen en het voldoet uitstekend. Is ook de borstkas geopend, dan kan deze opengehouden worden met een stokje tussen de ribben en broei zal veel minder snel optreden.

Vooraf weidwondschoten zijn berucht wegens de broei en de bijna altijd ernstige bacterieverontreiniging.

Koudeschok

In een aparte kolom wordt een waarschuwing gegeven voor een zogenaamde 'koudeschok' van het wild. Dit treedt 's winters op, wanneer vooral kleiner wild (haas, konijn, ree, hertenkalf, big) niet de gelegenheid heeft gehad om in een periode van circa vier uren na het doden bij een temperatuur tussen de 10 en 14 graden (of desnoods iets hoger) tot stijfheid te komen. Is die stijfheid eenmaal ingetreden, dan pas kan het vlees in de koeling of de koude buitenlucht gehangen worden. In de koude maanden bestaat het gevaar, dat het vlees (buiten) afkoelt bij een temperatuur van onder de tien graden, waardoor de pH waarde, nodig voor het besterven (verzuren) van het wildbraad, de waarde van zes niet haalt. Het vlees blijft dan taai en is niet meer goed te krijgen. Ook het te vlug in de diepvries opbergen kan taai vlees opleveren, laat het na het schoonmaken dus een nacht liggen. Laat genoemd wild zowel in de winter als in de zomer afkoelen in een ruimte met een temperatuur van ongeveer 10 - 14 graden, om een optimale kwaliteit wildbraad te behouden!

Overige artikelen

In dit themanummer gaan andere artikelen over vleeskeuring, de beste koelingmogelijkheden, hoe het dier even te bewaren en hoe het vlees te beoordelen. Een overzicht van mogelijk geïnfecteerd geraakt vlees na minder gelukkige schoten. Een uitleg over de vleesverkoop. Ook in Duitsland geldt voor reeën, dat de dieren ontweid ongeveer f 10,00 de kilo kosten. Maak je het zelf thuis 'panklaar', dan kun je gemiddeld tot ongeveer twee keer dit bedrag incasseren, maar je bent dan wel even bezig!

Wild und Hund 16-99

Weißman geeft in dit nummer een korte 'fiepcursus', maar gezien de tijd van het jaar kom ik daar in juni 2000 op terug.

Minst wankele schietstok

En dan, een kolfje naar mijn hand, een 'onderzoek' naar de minst wankele schietstok, die in de handel verkrijgbaar is. De prijzen van vijf verschillende constructies, van een enkele verstelbare stok tot een driepoot, die

je met enige moeite op de gewenste hoogte kunt krijgen, variëren tussen de 100 en 210 DM. Degenen, die nu via 'Capreolus' geleerd hebben om heel snel zittend met de steun van een geweerriem te schieten, zullen deze kosten in de zak kunnen houden en met enige meewarigheid kijken naar de extra bagage, die onze Duitse vrienden mee moeten zeulen. Als je ziet, hoe sommige jagers zo'n stok gebruiken (schuin tussen gekruiste benen door) dan vraag je je af waar ze mee bezig zijn. Het enige nut geven zij zelf al aan: je kunt gaatjes schieten in een stuk papier.

Kinderen en Jacht, Wild und Hund 17-99

Themanummer over 'Kinderen en Jacht'. Met tips, hoe je kinderen op een normale manier met de jacht en alles dat daarbij hoort, kunt laten kennismaken, vooral ook in klassenverband. Zo lang de jeugd op een vanzelfsprekende manier met jacht en wildbeheer in aanraking gebracht wordt, is zij geneigd dat ook eerlijk te benaderen. Voor degenen, die educatief iets willen doen, staan er handige tips in dit nummer.

In een vorige Capreolus hebben we melding gemaakt van het aantal verkeersongelukken in Duitsland (WuH12/99). Nu heeft men een test gedaan met een motorrijder, die op een pas geschoten (niet ontweide) spitsier inreed. Het dier werd met dun touw rechtopstaand op een afgesloten weg op z'n plaats gehouden. De ervaren testrijder reed er met een snelheid van 110 km/uur tegenaan, zonder dat de motor uit de koers raakte! Dit ondersteunt de conclusie, dat juist door ontwijkende manoeuvres de meeste ongelukken ontstaan (tegen een boom of in de sloot, tegenliggers!). Is een dier niet meer te ontwijken met de auto of met de motorfiets: hoop er het beste van en rij rechtdoor!

In een ingezonden bericht wordt melding gemaakt van een op 25 april '99 aangereden geit van 21 kilo, die vier(!) gelijk ontwikkelde kalveren bij zich droeg.

Deer 3-99

Dit Engelse tijdschrift komt 4 x per jaar uit. In dit nummer nogal wat verenigingsnieuws, dat voor ons niet zo interessant is.

Wèl een artikel over de strategie om in een bosgebied (Wytham Wood, van o.a. 'Inspector Morse') van ruim 400 ha de stand van blafherten (muntjaks), damherten en reeën behoorlijk in te krimpen om de levensomstandigheden voor de populatie te verbeteren. Opvallend was in dit geval, dat de reeënstand ernstig overschat werd en de andere soorten onderschat. In vier weken tijd, verdeeld over vier herfst- en wintermaanden werden door vrijwilligers, die speciaal een cursus moesten volgen (onder andere over hoe je zou moeten schieten), 298 damherten en 92 muntjaks bemachtigd. Wat bovendien opviel was, dat juist met slechte weersomstandigheden (regen, veel wind, guur weer) de meeste dieren werden geschoten. Van de reeën zag men na één bok van meer afschot af. De opzet vond men geslaagd en de resultaten bevredigend.

Makreelvisser vangt bot

Een bijzondere vangst van een makreelvisser, ruim anderhalve kilometer uit de kust van Cornwall. Hij viste ook een reebok op, die aan het einde van zijn krachten was en aan boord gehesen kon worden. Na verzorging (chocola lustte het dier niet) werd hij ergens in de bossen weer vrijgelaten! Zou het overzwemmen van de reeën naar Terschelling dan toch waar zijn?

American Rifleman juli 99

Een aardig artikel over de subjectieve terugslag, de recoil van een buks. De beste manier om te wennen aan recoil is om zoveel mogelijk te schieten, te oefenen en met de buks om te gaan. Daarnaast zijn er mogelijkheden, om de recoil voelbaar te verminderen en wel door de volgende maatregelen. Eerst enkele punten bij gebruik van dezelfde munitie.

- Hoe zwaarder de buks, hoe minder de recoil. Is de buks zelf licht uitgevoerd, verzwaar deze dan 'kunstmatig', eventueel met loden proppen in de kolf.
- Neem een zwaardere loop dan gebruikelijk (bijvoorbeeld een 'varmint' loop, dit is een zwaardere uitvoering van de loop, die op verschillende reeënkalibers geleverd kan worden).
- Gebruik een stalen montage voor de richtkijker, de richtkijker zelf ook in 'staal' uitvoering, dus beide niet in aluminium.
- Stop altijd het magazijn vol patronen (5 - 6).
- Neem een zware riem.

- Monteer eventueel een rubber kussen aan het eind van de kolf, de kolf moet dan waarschijnlijk eerst iets ingekort worden.
- Gebruik de geweerriem als steun, dit vangt dan een deel van de recoil op.

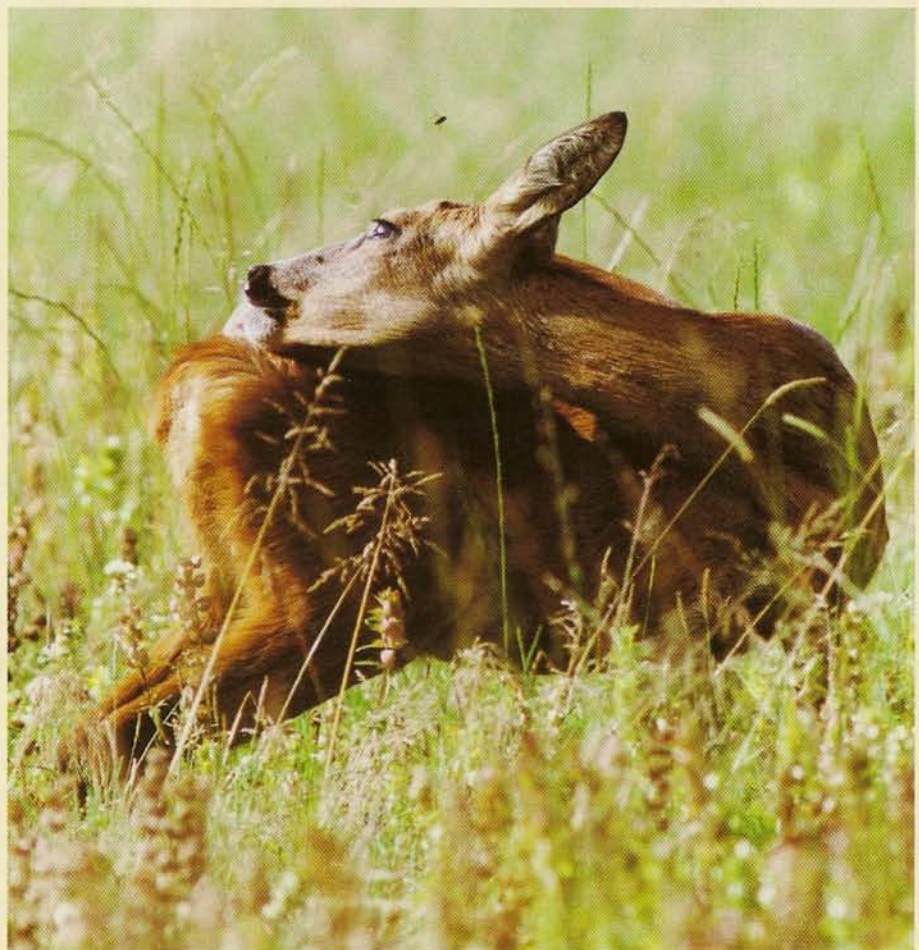
De zogenaamde 'terugstootremmers', die op de loopmond gezet worden, werken wel recoil-verminderend, maar hebben de ernstige nadelen van meer geluid voor de jager en zichtbaar mondingsvuur. Met andere munitie is de recoil ook te verminderen.

- Gebruik je merkmunitie, neem dan een lichtere kogel, die nog voldoende energie heeft.
- Heb je de gelegenheid, om zelfgeladen munitie te laten maken, neem dan een 5% lichtere kruitlading dan maximaal.
- Verlaag bij herlaadmunitie het kogelgewicht.

Opmerkingen?

fax : 0562 44 39 59

e-mail : jan1.smit@wxs.nl

Ziekten bij reeën

Door H. Stigter
Fotografie H. Stigter en J. Hendriks

Bij deze nog eens een enkel woord over reewildziekten zoals deze zich in ons land kunnen voordoen. Mogelijk is het een praktische aanvulling van de reeds aanwezige veldkennis. Zeker in het moderne reewildbeheer wordt het inzicht in gezond - en ziek wild van meer belang.

Infectie of besmetting

Eerst wat algemene opmerkingen. Het reewild kan ziek worden door directe besmetting met parasieten dan wel infectie met bepaalde bacteriën/virus. Ik merk hier meteen op dat ik in dit artikel spreek over besmetting, indien het parasieten betreft en over infectie indien het ziekteverwekkende bacteriën/virus betreft. Deze besmettingen en infecties worden bevorderd door een lagere weerstand van het wild, veroorzaakt bijvoorbeeld door een slechte (voedsel-) kwaliteit van het betreffende biotoop dan wel door slechte (natte) weersomstandigheden dan wel door onrust in het veld. Verder neemt de kans op besmetting/infectie toe bij stijgende populatiedichtheid. Een en ander weten we eigenlijk al wel maar ik noem het nog eens apart bij het reewild. Het reewild komt namelijk, zoals we weten, voor in heel Nederland, en kent derhalve streeksgevoel sterk wisselende biotopen en een streeksgevoel zeer wisselende populatie. Het komt daarmee juist genoemde factoren in de verschillende combinaties voortdurend tegen. Aldus kan de conditie van dit wild door het hele land sterk wisselen en is de kans op besmetting/infectie duidelijk aanwezig.

Wat kunnen we aantreffen?

Na deze algemene opmerkingen de eigenlijke situatie bij het reewild. Wat kunnen we inderdaad aantreffen? Het meest zie je parasitaire besmetting optreden. Als voorbeelden zou ik willen noemen: leverbot, keelhorzel en longworm. Verder kan de huidhorzel voorkomen. Keelhorzel en leverbot zijn al berucht. Vooral de besmetting met keelhorzel is in het voorjaar duidelijk zichtbaar. Beide parasieten leiden tot (sterke) vermagering. De besmetting met leverbot wordt vooral duidelijk bij het ontweiden als men de aantasting van de lever en galgallen aantreft. Wat minder zichtbaar, maar wel degelijk een oorzaak tot vermagering, is de besmetting met longworm. Mocht men kunnen horen dan zal men een zwak hoesten door het reewild vernemen. Een andere parasiet is de huidhorzel. De larve hiervan zit na een zwerftocht van de huid naar de rugmusculatuur en weer terug, tenslotte in het voorjaar in de onderhuid, waar hij bulten vormt. Bij zware besmetting treedt irritatie van het wild en vermagering op. Hoewel een en ander al bekend is over leverbot, keelhorzel en longworm, zal ik deze drie parasitaire besmettingen nader beschrijven.

Leverbot

Leverbotbesmetting kan snel (acuut) verlopen en langzamer (chronisch). In de acute vorm wordt de lever doorkruist door jonge botjes en kan het reewild sterven door verbloeding. De chronische vorm levert in meer of mindere mate vermagering op terwijl men bij ontweiding de afwijkende lever vindt met vervormde galgallen. Bij sterke besmetting neemt de kleur van lever, nieren en uiteindelijk van het spierweefsel af. De conditie van het dier wordt minder en het vlees is op den duur niet meer geschikt voor consumptie. Er zijn twee soorten leverbot en wel de grote en de kleine. De grote leverbot vindt men ook bij het rundvee terwijl de kleine leverbot ook bij schapen voorkomt. Dit betekent dat uitwisseling van de leverbot plaats kan vinden tussen reewild enerzijds en het rundvee en de schapen anderzijds.

Longworm

De longworm kapselt zich in het longweefsel in waardoor de ademhalingsfunctie meer of minder afneemt. Bij landbouwhuisdieren hoor je het dier zacht en krachteloos hoesten. Verder treedt vermagering op. Bij flinke besmetting vind je bij ontweiden en bij het insnijden van de longen in de vertakkingen van de luchtpijp de rijpe wormpjes, terwijl in het longweefsel rode plekken van de ingestelde jonge wormpjes aanwezig kunnen zijn. Bij chronische besmetting vind je in het weefsel plekken die meer aan de witte kant zijn ('brutknoden'). Ook hier uitwisseling van de parasiet (grote- respectievelijk kleine longworm) mogelijk met rundvee en schapen.

Keelhorzel

De larven van de keelhorzel verplaatsen zich via het neusslijmvlies en verschillende ontwikkelingsfasen uiteindelijk naar de keelholte waar ze als infectieuze larven tenslotte een paar centimeter groot worden en in het voorjaar een dermate obstructie vormen dat het dier nauwelijks meer kan ademen en door irritatie het wild verschrikkelijk doet hoesten. Ze worden uitgehooft en verpoppen zich dan tot volwassen horzel.

Conditie

Zoals reeds is opgemerkt kunnen deze parasieten de conditie van het wild flink doen afnemen. In feite heb je drie mogelijkheden: 1. bij aanwezigheid van een paar parasieten kan de gastheer (het wild) weerstand

tegen de parasiet opbouwen.

2. bij aanwezigheid van meer parasieten krijg je aantasting van het betreffende orgaan en ga je spreken van een parasitaire besmetting. Van daar uit gaat de conditie van het wild langzaam achteruit. Doordat de weerstand van het wild achteruit gaat kunnen ziekteverwekkende bacteriën/virus binnensluipen. Het wild kan dan meteen sneller ziek worden (bijvoorbeeld bij longworm gevolgd door longontsteking).
3. bij aanwezigheid van (heel) veel parasieten wordt de conditie van het wild, zoals reeds is opgemerkt, dermate slecht dat het wild al gauw sterft.

De situaties 1 en 3 zijn vrij duidelijk. De situatie beschreven onder 2 vormt een moeilijk gebied in zoverre dat het ziekteverloop sluipend kan zijn. Het wild kan steeds verder in conditie achteruitgaan. Het reewild kan het ene jaar beter zijn dan het volgende jaar en het kan ineens veel slechter worden. Mogelijk wordt de gewei vorming minder, het achterblijven van het vegen van het gewei, het wild kan solitair worden, enz. Dit wordt reewild voor afschot en voor zorgvuldig ontweiden met mogelijk nader onderzoek.

Infecties

Natuurlijk kent men bij het reewild ook infecties zonder dat er parasitaire besmetting ontstaat. Als voorbeeld noem ik een typische ontsteking van de tong dan wel van de onderkaak. De ontsteking van de tong leidt tot sterke verdikking hiervan, waarbij deze zelfs uit de bek kan komen hangen. De ontsteking van de onderkaak leidt tot vervorming en verdikking hiervan. De ontsteking van de tong wordt veroorzaakt door een schimmelachtige bacterie: actinomycose, terwijl de ontsteking van de onderkaak wordt veroorzaakt door een 'echte' bacterie: actinobacillose. In beide gevallen vormen kleine wondjes in tonglijmvlies dan wel in het slijmvlies van de onderkaak de ingang voor beide kiemen. Deze wondjes ontstaan door scherpe delen van het plantaardige voedsel in het slijmvlies. Als de ontsteking al langer aanwezig is, kan deze zich bovendien verspreiden naar de lever.

TBC

Ik denk verder aan pseudo-tuberculose en tuberculose. Vooral pseudo-tuberculose kan men aantreffen. Bij de chronische vorm vindt

men in dunne - en blinde darm grijswitte knobbeltjes (lijken op tuberculose: pseudo-tuberculose) die men tevens kan aantreffen in de lever. In de snelle (acute) vorm treft men een ontsteking aan bij de overgang van de dunne darm in de blinde darm die vaak gepaard gaat met de vorming van geelachtig vocht in de buikholte. De betreffende bacterie komt met het voer naar binnen en kan in koud water lang overleven. De pseudo-tuberculose wordt dan ook in het koude jaargetijde veroorzaakt.

Trichofytrie

Nog een ander voorbeeld is een schimmel-infectie die bij het reewild kan voorkomen in het haarkleed, namelijk trichofytrie. Deze schimmel omstrengelt in het haarzakje de haarwortel en doet de haarschacht afbreken. Door de jeuk die de schimmel hierbij veroorzaakt doet het wild zichzelf krabben, waardoor deze schimmel zich ringvormig uitbreidt. Je ziet dat het betreffende reewild ringvormige kale plekken krijgt. Deze ringvormige plekken kunnen samenvloeien, waardoor hele delen van het haarkleed uitvallen en het wild kaal wordt. Ook voor de mens is deze schimmel zeer infectieus. Bij zware infectie ondervindt

het reewild behoorlijke irritatie en kan de conditie flink achteruitgaan.

Ik noemde boven reeds koude weersomstandigheden als weerstandsverlager. In een koud, nat voorjaar kan bij reewild longontsteking en diarree voorkomen. Vooral longontsteking pakt het reewild vaak flink aan.

Infecties

Diverse verwondingen kunnen aanleiding zijn voor bijkomende infectie. Ik denk aan oude schotwonden met plaatselijke ontsteking in het lichaam, aan breuken in het gewei die tevens door de rozenstok gaan, aan een ongeval met gewrichtsbeschadiging en ontsteking, enz. Een breuk die tevens door de rozenstok gaat kan verspreiding van infectie door de bloedsomloop tot gevolg hebben. Bij gewrichtsontsteking kan de infectie zich ook door de bloedbaan verspreiden.

Men kan dus verschillende aandoeningen tegenkomen. Als men bij het aanspreken reeds het vermoeden krijgt dat het reewild beslist niet in orde is, kan men dit het beste afschieten. Vindt men ook verder bij onderzoek van het geschoten stuk verdachte afwijkingen

dan bestaat de mogelijkheid dat dit wild op het laboratorium van de Diergeneeskundige Faculteit in Utrecht verder kan worden onderzocht. Ook indien het reewild bij het aanspreken gezond lijkt, maar bij het ontweiden verdachte afwijkingen oplevert, kan dit wild verder worden onderzocht. Men kan bij geconstateerde afwijkingen contact opnemen met het secretariaat van de Vereniging.

Mocht u naar aanleiding van mijn artikel nog verdere vragen of opmerkingen hebben dan hou ik me gaarne aanbevolen.

H. Stigter, Ruitersweg 8,
7213 BM Gorsse.
Tel: 0575-492531.

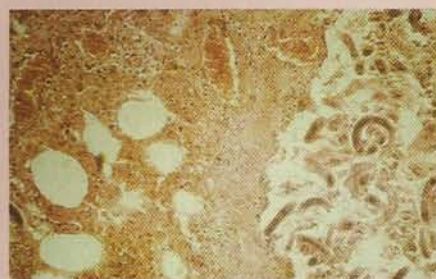
Opmerking redactie: Aansluitend op dit artikel, kunnen we u melden, dat een aantal jaren geleden in samenwerking met de heer H. Stigter, de kleurenfolder "Eetbaar? Is geschoten grofwild geschikt voor consumptie?" is gemaakt. Van deze folder is nog een beperkte voorraad aanwezig. U kunt deze bestellen bij de ledenadministratie. De kosten bedragen f 5,- per stuk.

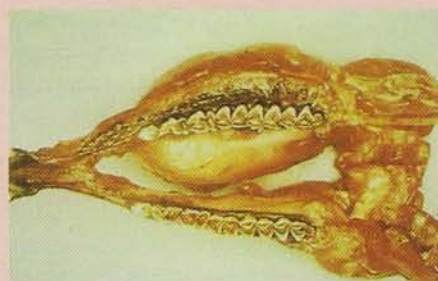
Leverbot

Longworm witte plekken: brutknotten

Links: Brutknotten
Rechts: microscopisch beeld longworm

Actinomycose

Gewrichtsontsteking

Pseudo-tbc

Basiscursus Reewildbeheer succesvol afgesloten

Door Tula Stapert

Regio Veluwe-Betuwe organiseerde voor leden en niet-leden de basiscursus reewildbeheer. De cursus was zowel voor beginners als kenners een opsteker en de twee avonden waren dan ook ruimbezocht. Een ieder die het reewild na aan het hart ligt kon meedoen. Niet-leden betaalden wel extra maar zijn gelijktijdig lid gemaakt. Er was gekozen voor een professionele opzet, waarbij kennis van zaken voorop stond.

Professioneel was de locatie waar de cursus werd gehouden. De Regiovoorzitter dierenarts Wim de Vries had een modern geoutilleerd lokaal ter beschikking gesteld in zijn veterinaire kliniek De Driest in Barneveld. Koffie met koek en aan het eind van de inspannende avond een drankje was bij de cursus in begrepen. De "meester" tijdens deze avonden was Gerrit-Jan Spek en hij behoeft geen kran. Zijn kennis van bosbeheer, reewildbeheer en de laatste ontwikkelingen van de wet hebben de cursisten een reëel beeld gegeven van de toekomst. Het cursusboek heeft gediend als leidraad en kan later thuis nog eens nader bekeken worden. De cursisten kwamen overal vandaan, zelfs uit het westen van het land en trotseerden het geweld van het verkeer. Vier WBE leden uit de Betuwe vonden de cursus van belang om hun kennis nog eens te toetsen. Het cursusgeld voor leden was

f 125,-, de Betuwanaren vonden dit totaal geen probleem, gezien de jaarlijkse uitgaven was dit een "schijntje".

Betere vakkennis, beter beheer

De opzet van de cursus heeft zeker de bedoeling om met een betere vakkennis tot een beter beheer te komen. Tijdens de les werd menigmaal instemmend geknikt, vragen bleven er genoeg over, waar dan ook ruim voldoende aandacht aan werd besteed. Bij het tonen van de dia's kwam algauw de vertwijfeling en werden jonge bokken en oude geiten verwisseld. Hoe moeilijk blijft toch het aanspreken van het ree in zijn omgeving. De samenstellers van het cursusboek zijn drs ir J. Poutsma en H. Meijeringh. Tijdens de les zijn de stellingen van Poutsma meerdere malen ter sprake gekomen. Deze zijn weliswaar niet in de lesstof terug te vinden.

In de eerste drie hoofdstukken geven de auteurs een beeld over de kenmerken van het ree, zijn voedsel en zijn voortplanting. De laatste twee hoofdstukken zijn gewijd aan het beheer en de jacht. De cursisten vonden de twee avonden bijzonder leerzaam. Daar waar de beginner de stof nog helemaal tot zich moet nemen is de gevorderde in staat zijn eigen kennis nogmaals te verscherpen, maar vooral om met zijn allen op één lijn te komen. De cursus is afgesloten met een praktijkochtend in Vaassen in Gelderland.

De praktijkochtend

De praktijkochtend wordt per Regio anders ingevuld. Hier in de Regio Veluwe-Betuwe ligt het accent op voedselkeus, voedselaanbod en effecten op de natuurlijke bosontwikkeling. Met het eind van de excursie was tevens de cursus tot zijn einde gekomen en ontving een ieder het wel verdiende getuigschrift.

Alle kogels vliegen...

Door J.M. Smit
Fotografie J. Hendriks

Hellingschieten

Dit is geen nieuwe sport, maar hiermee wordt bedoeld, dat je, op jacht in bergachtig gebied, wel eens omhoog of omlaag moet schieten. De buks is indertijd correct ingeschoten. Iedereen nam als vanzelfsprekend aan, dat het inschieten horizontaal moest gebeuren. Het is immers gangbaar, dat 90% van de kogelschoten (op jacht) nagenoeg horizontaal wordt afgegeven. Nu zich in bergachtig Europa meer jachtmogelijkheden voordoen, gaan meer jagers die kant op om een deel van de natuurlijke sterfte onder het wild vóór te zijn. Dat het daarbij wel eens tot een schot 'de berg óp' of 'de berg af' zal komen, ligt voor de hand. Wat doet de kogel onder zulke omstandigheden en waarom? Op welke afstanden zijn vooral de baanveranderingen merkbaar?

Zwaartekracht

Om deze baanveranderingen te begrijpen moeten we ons even verdiepen in de zwaartekracht. Weten we, hoe die werkt, dan heeft daarna de kogelbaan ook minder geheimen. Laten we een kogel uit de hand vallen, dan ligt deze na ongeveer 0,8 seconden op de grond. Schieten we een kogel met een aanvangssnelheid van 927 m/sec., een ballistische coëfficiënt van 0,47 op een hoogte van 1,80 meter horizontaal af, dan zal deze op een 550 meter, ook na ten naaste bij 0,8 seconden, op de grond terechtkomen. De valtijd is gelijk, de afstand niet. Anders gezegd: laten we de kogel uit de hand vallen, dan werkt de zwaartekracht zonder met de zijwaartse snelheid te maken te hebben. Geef je de kogel een behoorlijke snelheid mee, dan werkt de zwaartekracht even sterk,

Vervolg invloeden kogelbaan

Deel 11

In de voorlaatste Capreolus (nr. 21) is de invloed van de wind op de kogelbaan aan de orde geweest. Nu het vervolg daarop en we beginnen met het onderwerp 'hellingschieten', dat nogal eens aanleiding geeft tot misverstanden. Dat is begrijpelijk, want het verschijnsel is voor ons land eigenlijk niet zo voor de hand liggend. We hebben geen bergen en onze heuvels zijn vriendelijk van aard en geven praktisch geen kogelbaanveranderingen.

Maar toch...

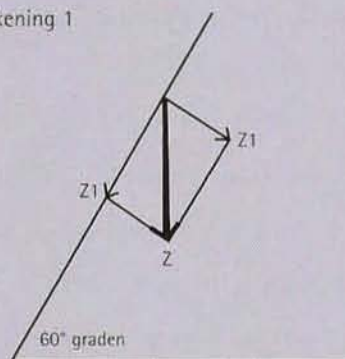
alleen het effect wordt over een grote afstand 'uitgesmeerd'. De zwaartekracht is altijd naar het middelpunt van de aarde gericht en werkt daarom loodrecht op het aardoppervlak. Hoe de kogel ook wordt afgeschoten, de zwaartekracht trekt hem altijd even sterk naar beneden.

Effect zwaartekracht

Het effect van de zwaartekracht zal bij een schot naar boven of naar beneden echter minder uitgesproken zijn. Aan de hand van wat eenvoudige tekeningen zal dit misschien duidelijker worden. In deze tekeningen wordt de kogelbaan als een stukje rechte lijn voorgesteld, de zwaartekracht is de dikke verticale lijn Z. Deze zwaartekracht is te ontbinden in 'vectoren', die loodrecht op of in het verlengde van de kogelbaan worden

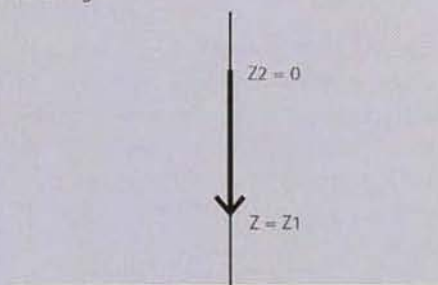
weergegeven. Deze vectoren geven de 'restkrachten' aan, die de kogelbaan zullen beïnvloeden. De restkrachten samen vormen weer de gehele zwaartekracht.

Tekening 1

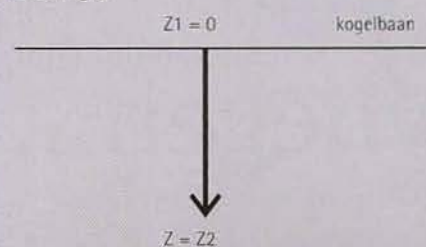
De kogelbaan is op tekening 1 weergegeven als een rechte lijn, schuin omhoog. De zwaartekracht is de verticale dikke lijn, aangeduid met 'Z', en werkt loodrecht op het aardoppervlak. Bij 60° omhoog schieten, zoals hier wordt voorgesteld, kan de zwaartekracht Z ontbonden worden in twee krachten, één die in het verlengde van de kogelbaan werkt (Z1) en één, die loodrecht op de kogelbaan staat (Z2). Z1 werkt bij omhoog schieten iets vertragend en bij omlaag schieten iets versnellend, maar heeft geen koersveranderingen van de baan tot gevolg. Z2 is de kracht, die dwars op de kogelbaan staat en die de kogel van zijn 'rechte' koers probeert te trekken.

Tekening 2

Bij verticaal (recht omhoog) schieten (tekening 2) is de componentkracht Z2, die de kogelbaan van richting zou doen veranderen, gelijk aan nul geworden en daarom is er geen koersafwijking. Bij recht naar boven schieten komt de kogel bij terugkeer weer in de loopmond terecht! Nu is Z1 gelijk aan Z, maar Z1 veroorzaakte immers géén koersverandering!

Tekening 3

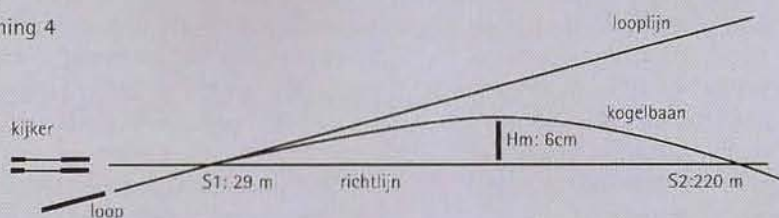

Schieten we horizontaal (tekening 3), dan is de kracht Z2 (die we in tekening 1 door het ontbinden van de zwaartekracht zichtbaar hebben gemaakt) maximaal en is gelijk aan de zwaartekracht Z en veroorzaakt dus een maximale koersverandering! De kracht Z1 (in de richting van de kogelbaan) is nu tot nul gereduceerd. Naarmate we minder steil schieten, dus meer naar horizontaal, zal de kogelbaan steeds krommer worden en zal onze 'normale' kogelbaan benaderen (tekening 4, 'normale' kogelbaan). De uitgangspositie is, dat we horizontaal hebben ingeschoten op bijvoorbeeld 220 meter (het punt S2). De maximale baanverhoging (van een kogel met een snelheid van 927 m/sec. en een ballistische coëfficiënt van 0,47) boven de richtlijn is in dat geval ± 6 cm en Hm bevindt zich op ongeveer 125 meter van de loopmond (zie: WWW.Norma.cc).

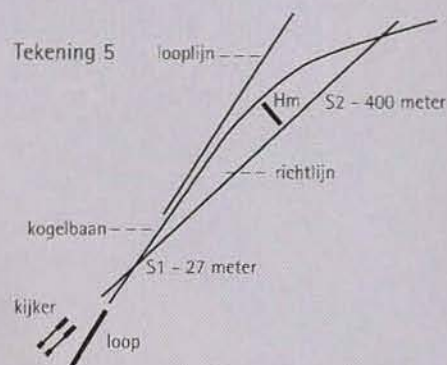
Hoe steiler hoe rechter

Hoe steiler je naar boven of beneden schiet, hoe kleiner de invloed van de zwaartekracht (voorgesteld door de component Z2 van de zwaartekracht) dus zal zijn. Zo is te zien, dat de kracht Z2 in tekening 1 (bij 60° omhoog of omlaag schieten) twee maal zo klein is geworden (de kogel zal dan twee maal zo weinig uit z'n koers worden getrokken) als Z2 in tekening 3 bij horizontaal schieten. De kogel zal hierdoor onder deze 60° een rechttere baan volgen en zal aanvankelijk verder van de richtlijn (zie tekening 5) verwijderd raken. De afstanden Hm en S2 worden als gevolg daarvan nagenoeg twee keer zo groot.

Tekening 4

Tekening 5

Schieten we dus 60° omhoog of omlaag, dan zal het punt S2 in plaats van op 215 meter wel op 400 meter terecht kunnen komen. Ook de maximale kogelbaanverhoging boven de richtlijn (Hm) zal ongeveer 12 cm worden en komt circa twee keer zo ver weg te liggen (tussen de 200 en de 250 meter). Met andere woorden: hoe meer afstand je met een 'hellingschot' neemt (over de 100 meter), hoe groter het effect van de baanwijziging zal zijn. Dit allemaal vanwege het verminderde effect van de zwaartekracht (de component Z2) op de kogel. Schieten we dichtbij onder dezelfde hoek (onder de 100 meter), dan zullen de kogelbaan-effecten echter minder uitgesproken zijn.

Nogmaals: hoe steiler of we schieten, hoe rechter de kogelbaan zal worden en hoe verder deze van de richtlijn (van de richtkijker) verwijderd komt te liggen. Als we verticaal schieten hebben we immers een rechte kogelbaan en deze zal dan de looplijn volgen! Onder de 100 meter is de afwijking steeds relatief geringer. De afwijkingen worden ook een stuk kleiner als bijvoorbeeld de hellingshoek maar 30 - 45° bedraagt. Alle afmetingen ten opzichte van 60° worden dan nagenoeg door twee gedeeld. Deze hoek van 60° is gekozen, omdat dan de berekende horizontale afstanden ongeveer twee keer zo groot geworden zijn, dat is gemakkelijk bij het uitleggen. Schieten we nog steiler, dan komt S2 nog verder weg en wordt Hm nog groter. Maar 60° omhoog of omlaag schieten is al veel, nog steiler komt alleen voor vanaf een afgrond in een rivierdal of andersom!

Hoe richten we?

Om het wild onder een steile hoek op de juiste plek te treffen bekijken we dit als zou het doorzichtig zijn. We bepalen daarbij de plaats van hart en longen ten opzichte van onze gezichtshoek, hoe wij er dus naar boven of naar beneden tegenaan kijken. Voor het juiste afkomen (overgang hart - longen) is dat belangrijk. Omdat de verschillen in het hellingschieten zo groot worden met de toename van de afstand, is het verstandig om twee afstanden in de gaten te houden.

- Tot 100 meter moeten we het wild bij steil omhoog schieten, laag bladschot treffen en bij steil omlaag schieten, treffen we tussen de wervelkolom en zijkant borstkas (naar onze kant).
- Schieten we steil naar boven op \pm 100 tot 250 meter, dan hebben we te maken met een behoorlijk hoger afkomen van de kogel. Gevolg: je moet aanmerkelijk lager richten dan horizontaal met een bladschot te doen gebruikelijk is (het kan wel onderkant borstkas worden). Schieten we steil naar beneden, dan ook bij schootsafstanden tussen de 100 en 250 meter rekening houden met het hoogschot. Zowel de anatomie als het hoogschot maken, dat als we het dier op de rug kijken, we ongeveer op eenderde van de borstkas (gerekend vanaf onze kant) moeten afkomen.

Schieten we echter dichterbij dan 100 meter, of minder steil, dan zijn de zwaartekracht-effecten (Z2) en daarmee de verandering van het hoogschot, minder bepalend. Houd in dat geval dus vooral rekening met de anatomie van het dier. Schieten we aanmerkelijk kleinere dieren, zoals het ree, dan wordt de correctie ten opzichte van de anatomie op 100 tot 250 meter relatief groter.

En om het nog ingewikkelder te maken: stel nu eens, dat je een hoogzit hebt op een steile berghelling in Oostenrijk en de wissels lopen uitsluitend steil boven je of steil onder je en je gaat nooit ergens anders jagen: schiet dan maar (horizontaal) in op 100 meter, want dan heb je in die omstandigheden een S2 van 200 meter en hoef je niet méér te corrigeren dan een andere jager, die overwegend horizontaal schiet! Het is een beetje technisch, maar lees en bekijk het nog maar eens goed; als je het eens bent met de bovenstaande alinea, dan heb je het begrepen.

Overige atmosferische invloeden

Hoogteverschil

De luchtdruk wordt tegenwoordig weergegeven in hoeveelheden Pascal. Belangrijk om te weten is, dat hoe lager de luchtdruk wordt, hoe minder ook de luchtweerstand voor het afgeschoten projectiel is. Onthoud, dat bij minder luchtdruk de kogelbaan vlakker wordt en bij méér luchtdruk 'krommer'. De luchtdruk kan op zeespiegelniveau wisselen door hoge- (mooi weer) en lagedrukgebieden (depressies), door temperatuurschommelingen en door de luchtvochtigheid. Ook in de bergen hebben we daarmee te maken, maar hier komt nóg een factor om de hoek kijken: hoogteverschil. Hoe hoger in de bergen, hoe minder luchtdruk, maar tevens zal de temperatuur vaak lager zijn dan op het niveau, waar de buks is ingeschoten. Lagere temperatuur heeft weliswaar een hogere luchtdruk tot gevolg, maar indien we in de bergen gaan jagen, zal toch de invloed van het hoogteverschil belangrijker zijn dan de temperatuur, dus de luchtdruk zal afnemen. In Europa wordt gejaagd op hoogtes van 50 meter tot in enkele gevallen 3000 meter of meer. In de Oost-Europese landen en Schotland zal de hoogte waarschijnlijk niet veel meer zijn dan 750 tot 1500 meter en b.v. in Noorwegen of de westkant van Zweden komen jachtgebieden voor op tussen de 1500 en 2500 meter. Kogels uit een kleiner kaliber, zoals de .243 en de 6,5 x 55 SM zullen sneller reageren op de verminderde luchtweerstand dan de iets grotere kalibers, zoals die van de universele buksen. Globaal gesproken, zal een kogel uit een buks met een universeel kaliber, tot circa 1800 meter een baanverandering ondergaan van 1/2 MOA,

met andere woorden, een baanverhoging op een afstand van 200 meter van circa 3 cm. Dat betekent, dat de inschietafstand vergroot wordt. Was de S2 215 meter, dan zal die onder deze omstandigheden op \pm 240 meter komen te liggen. De kleinere kalibers onder vinden iets meer baanverhoging dan de universele kalibers, daarentegen laten de magnum kalibers, zoals de 7 mm Remington magnum, de .300 Win. en de meeste kalibers van Weatherby een iets vlakkere baan zien (circa 2 cm op 200 meter). Dit alles heeft ook te maken met de aanvangssnelheid en de ballistische coëfficiënt, de vormgeving van de kogel. Boven de 1800 meter wordt de baanverhoging nog iets groter. Reken op hoogtes tussen de 2000 en 4000 meter op 1 tot 2 MOA. Wil je zekerheid, schiet dan op de gemiddelde hoogte waarop gejaagd zal worden, een serie van een stuk of negen patronen op 200 meter, dan weet je zeker, hoe het schot ligt. Normaal gesproken, vooral op kleinere afstanden dan 200 meter, behoef je met het hoogteverschil alleen maar in specifieke gevallen (kleine doelen) rekening te houden.

Temperatuur

Gaan we jagen bij extreme temperaturen, zoals + 35° C en hoger (Afrika) of - 20° C en lager (Alaska), dan krijgen we te maken met andere looptrillingen tijdens het schot en met een anders verlopende kruitverbranding. De verbrandingssnelheid van het kruit heeft een directe invloed op de aanvangssnelheid van de kogel. Beide factoren kunnen het trefpunt zodanig beïnvloeden, dat afwijkingen van vele centimeters (5 - 20) mogelijk zijn. Schiet onder zulke omstandigheden bij twijfel ter plaatse een paar proefseries van 4 - 5

schoten, zodat je ziet, wat de kogel doet en trek daar conclusies uit! Bij heel lage temperaturen (-20°C en lager), kunnen sommige kruitsorten een geheel ander verbrandingsgedrag vertonen, zodanig zelfs, dat veel te hoge drukken ontstaan. Informeer voor gebruik bij extreem lage temperaturen even bij de importeur (of via de wapenhandelaar), welke kruitsort in een fabriekspatroon gebruikt is! De snelheidsopgave van (merk- of zelf geladen) patronen is meestal berekend op een temperatuur van ± 15 tot 20°C . Worden de patronen gebruikt in de hitte of in de kou, reken dan ook op een snelheidsverandering van 1% per tien graden Celsius. Een V0 bij 15°C van 3000 fps (915 m/sec) wordt bij 0°C dus ± 2955 fps (900 m/sec). Daarmee zal S2 dichterbij komen te liggen (Zie Matthews). Bij $+30^{\circ}$ dus net andersom!

Luchttrilling, spiegeling

Dit is een verschijnsel, dat voortgebracht wordt door luchtbewegingen, die zichtbaar worden in de vorm van trillingen en 'golven' in de lucht. De oorzaak ligt in het feit, dat de luchtlagen, waar je doorheen kijkt naar het doel, van ongelijke temperatuur en dichtheid zijn. Zowel koudere lucht als lucht met een groter vochtigheidsgehalte zijn dichter (en daarmee zwaarder). Wordt nu het aardoppervlak door de zon verwarmd, dan wordt een deel van deze verwarming aan de lucht afgegeven en aangezien verwarmde lucht lichter is dan niet verwarmde, zal de lichtere laag omhoog bewegen. Je krijgt zo een vermenging met de koude en zwaardere lucht en dat geeft het effect van rimpels en trillingen. Het effect zal dicht bij de grond vaak meer aanwezig zijn dan in hogere lagen. Is er geen wind, dan lopen de trillingen en bewegingen van de lucht verticaal, is er wel wat wind, dan bewegen de trillingen zich schuin mee in de windrichting. Slechts bij hardere wind, windkracht 5 en hoger, zal de vermenging van de lucht niet meer als trilling te zien zijn. Het klinkt misschien wat raar, maar 50 plussers zien over het algemeen minder trilling dan jongere ogen. Of dit nu een voordeel is of een nadeel, is subjectief. Sommige wedstrijdsschutters gaan bij wedstrijden geheel op de luchttrillingen af om precies te zien, hoe sterk de wind is en waar deze vandaan komt. Daarbij kan het opvallen, dat bij weinig wind de richting snel kan wijzigen. Schiet je veel achter elkaar en wordt de loop meer dan handwarm, dan geeft ook de lucht boven de loop een dergelijk effect, hetgeen in de richtkijker te zien is. De spiegelingen

in de lucht worden meer zichtbaar, indien je door een veld- of richtkijker waarneemt. Indien er dus zo met het blote oog niets aan de hand lijkt, kan het verschijnsel dus toch aanwezig zijn. Wat heeft dit nu voor effect op het afkomen? Wanneer ik hier op het strand schiet, valt het mij soms op, dat bij afwisseling van bewolking en zonneschijn de inslagen van de kogels iets verder uit elkaar komen te liggen dan ik gewend was. Omdat ik vaak laag over de grond schiet (zittend met riem) en over een glad zandoppervlak dat gemakkelijk te verwarmen is, ligt de oorzaak van de minder goede schotbeelden in de luchtspiegeling. Is er weinig wind, dan lijkt het richtpunt door de omhoog bewegende lucht ook iets 'opgetild' te worden, vanwege de lichtbreking door koudere en warmere lagen. Is er bovendien nog een beetje wind, dan schijnt het richtpunt niet alleen iets omhoog, maar ook iets in de windrichting verplaatst te zijn. Dit is in werkelijkheid dus niet zo, maar het is een optisch bedrog. Richt je dan toch precies op het richtpunt, dan schiet je te hoog of te ver naar links of rechts. Dat is duidelijk te maken door 's morgens vroeg in het jachtveld het geweer op een laag punt met een 'gun cradle' zo vast te zetten dat het kruis van de richtkijker op 200 meter op een paaltje of iets dergelijks rust. Verwarmd de zon het oppervlak en kijk je twee uren later weer door het onaangeraakte geweer, dan zie je, dat je duidelijk onder het eerste richtpunt zit, terwijl het richtpunt alle mogelijke 'bewegingen' lijkt te maken. Spiegeling! Op 200 meter, afhankelijk van de zon en de temperatuur van het aardoppervlak, kan de 'afwijking' wel 3 tot 6 cm zijn!

De buitentemperatuur is hierbij eigenlijk niet van belang. Het gaat alleen om de temperatuurverschillen. Dus een temperatuurverschil tussen de -4 en de -8 graden geeft net zoveel trilling als bij 20 tot 24 graden! Boven de sneeuw bij -40C kun je dus hetzelfde fenomeen waarnemen als boven het strand bij 20 graden. De kans op luchttrilling is het kleinst bij een gematigde temperatuur, zonder grote verschillen tussen dag en nacht en bij redelijk zware bewolking, waardoor de zon zijn directe inwerking op het oppervlak niet kan laten gelden. Het is erg moeilijk om rekening te houden met de verplaatsing van het richtpunt. Er zijn ogenblikken, dat de vermenging even 'stil staat' of dat er even wat meer wind is, waardoor het richtpunt schijnbaar verplaatst wordt. Op jacht moet je de luchttrilling wel negeren, want je kunt

niet wachten tot de atmosferische omstandigheden gunstiger zijn. Hoop dan maar, dat de afwijking niet te groot zal zijn. De spiegeling geeft bijna nooit aanleiding tot voorbij schieten, zeker niet op afstanden onder de 150 meter, al is de schootsafstand voor kleine dieren natuurlijk kritischer. Wel kan een ander verschijnsel meespelen: een dier in sterke luchtspiegeling kan groter lijken dan het in werkelijkheid is. Dat kan betekenen, dat het wild dichterbij lijkt te staan. Dit is vooral in de bergen het geval, indien de zuidhellingen sterk verwarmd worden. In zulke gevallen kan er op grotere afstanden onderdoor geschoten worden!

Regen en sneeuw

In regen of sneeuw jagen is niet ieders favoriete bezigheid, vooral niet als je bril dragend bent. Maar het kan altijd voorkomen, dat je door een bui overvallen wordt. Als juist op dat moment het gezochte stuk wild zich presenteert, zul je toch wel eens willen schieten, maar weet dan, dat de kogel anders doet dan je gewend bent. Dat kan een reden zijn om minder ver te schieten of het schot er in te houden, afhankelijk van de patroon die je gebruikt, je zelfvertrouwen en je kennis van het kogelschot. Een kogel, die een hoge aanvangssnelheid krijgt (boven de 2800 fps - 855 m/sec), kan gemakkelijk een koersverandering ondergaan door een weerstand, die groter is dan de luchtweerstand. Water en sneeuw zijn zwaar ten opzichte van de lucht. Het doorboren van dikkere druppels en grote sneeuwvlokken heeft een duidelijke invloed op de kogelbaan. Vooral de lichtere kogels (.222 tot de .243) hebben van regen en sneeuw te lijden. Raak echter niet te snel in paniek. Tijdens een zware sneeuwbuï is het zicht bijna nihil, dus dan kun je het verre schieten wel vergeten. Bij motregen en heel lichte sneeuwval zijn trefpuntveranderingen nauwelijks merkbaar. Bij zware regen zal de kogel onherroepelijk baanveranderingen ondergaan, waardoor de gewenste nauwkeurigheid zal afnemen. Schieten we zittend met de riem normaal ± 3 MOA, dan zal dat met regen oplopen tot 4 - 5 MOA. Wil je een jachtreis maken naar een gebied, waar neerslag eerder regel dan uitzondering is (Schotland bijvoorbeeld, sorry voor de fans!), controleer dan eerst in de regen of in desneeuw wat de kogel doet op de gangbare afstanden.

Opmerkingen?

fax : 0562 44 39 59

e-mail : jan1.smit@wxs.nl

Reeën en lynxen

Het debat omtrent de introductie van de lynx in de Veluwe natuur, alhoewel regelmatig oploeiend, zit feitelijk al ruim 25 jaar in een impasse. Ofschoon veel beleidsambtenaren en beheerders 'voor' zijn, durft niemand het aan om met een introductie geassocieerd te worden. De impasse komt niet alleen voort uit een oprechte bezorgdheid om geschiktheid van het leefgebied en het lot van de geïntroduceerde lynx, maar ook uit angst voor de achterban. Ecologisch gezien zou de komst van de lynx een belangrijke opwaardering betekenen voor de Veluwe natuur.

Door Geert Groot Bruinderink en Dennis Lammertsma
Fotografie J. Hendriks en S. de Vries

Inmiddels neemt het aantal meldingen van lynxwaarnemingen in Duitsland, België en Nederland toe. Ondanks een vijftal meldingen afkomstig van de Veluwe, kon tot op heden (zomer 1999) geen onomstotelijk bewijs van voorkomen (foto, video, prenten, prooi-resten of uitwerpselen) worden geleverd. Een ander debat, namelijk over het opheffen van de uit ecologisch standpunt geïsoleerde ligging van de Veluwe, is springlevend. De provincie Gelderland is, samen met de grote terreinbeheerders, actief om bestaande barrières voor grote zoogdieren op te heffen en om de aanleg van nieuwe barrières te voorkomen. Op landelijk niveau wordt in het kader van de inrichting van Nederland in de volgende eeuw (NBL-21) gedacht aan het scheppen van corridors die geschikt moeten zijn voor migrerende grote zoogdieren als edelhert en wild zwijn. Ook de lynx zou op den duur kunnen profiteren van vergrote migratiemogelijkheden en voorlichting over de lynx wordt dus steeds relevanter. In het navolgende wordt in het bijzonder stil gestaan bij de voedselkeus van de lynx met de nadruk op het voorkeursvoedsel, het ree (*Capreolus capreolus*) en op een Veluws perspectief.

Bepaling van de voedselkeuze

Onderzoek van de inhoud van de maagdarmkanaal van gedode dieren, kan informatie opleveren omtrent eventuele prooi.

Onverteerbare prooiresten als botten, veren en haren in de uitwerpselen (scats) van een predator, kunnen geanalyseerd worden.

Beide methoden hebben als nadeel dat niet altijd uitsluitend wordt verkregen omtrent de soort, de leeftijd, het geslacht, het aantal en de hoeveelheid prooi. De uitkomsten worden meestal gepresenteerd als: de frequentie waarmee een prooidiersoort wordt aangetroffen, bijvoorbeeld in 50 van de 100 scats (%occ); het % van het totaal aantal gevonden prooidiersoorten, bijvoorbeeld 50% van alle gedefinieerde prooidiersoorten was veldmuis; als % van de totale biomassa die werd verorberd (%bio). Voor de berekening van dit laatste wordt wel de toevlucht genomen tot verteringscoëfficiënten van prooien: dit is de verhouding van het versgewicht

tot het drooggewicht van de prooirest die in bijvoorbeeld een keutel wordt gevonden. Andere methoden zijn het opzoeken van de prooiresten (kills), het volgen van sporen in de sneeuw en het uitrusten van lynxen met een zender.

Ree voorkeursvoedsel

Lynxen hebben een breed prooidierspectrum ('generalist predator') en eten van de gewervelde soorten onder meer hoefdieren, vogels, knaagdieren en amfibieën. Het aandeel per prooidiercategorie is sterk afhankelijk van het aanbod, dus van plaats en tijd. Er zijn prooidiersoorten die sterk de voorkeur genieten en waarop selectief wordt gejaagd. Soms richt de lynx zich op een bepaalde leeftijdsklasse of geslacht van de prooidiersoort.

Tabel 1. Rol van ree en 'wilde hoefdieren' in het dieet van de Eurazische lynx. Cijfers zijn jaargemiddelden; hoefdieren zijn niet gedetermineerd

TABEL 1

Gebied	Bron	Seizoen	Prooidier	%occ	%bio
Bialowieza	scats	Le - zo	Ree	8,3	16,4
			Hoefdieren	83,3	93,8
		He - wi	Ree	8,7	9,6
			Hoefdieren	74,0	69,4
Alpen	scats	kills	Le - zo	Ree	62
		Jaarrond	Ree	48	
			Gems	30	
Noorwegen	magen	Wi	Ree	17	
			Rendier	31	

Uit eigen en literatuuronderzoek door Jedrzejewski et al. (1993), kwam naar voren dat de lynxen uit de bosgebieden van de gematigde zone sterk afhankelijk zijn van het hoefdieraanbod (Tabel 1; voor een uitvoeriger overzicht: Niethammer & Krapp, 1993). Gemiddeld over geslacht en leeftijd van de reeën (en in aanwezigheid van edelherten en wilde zwijnen en ander prooien) doodt een lynx in Bialowieza ongeveer 48 reeën per jaar en is hij/zij ongeveer 144 dagen druk met de consumptie daarvan. Gezamenlijk doden lynxen 8-10% van de reepopulatie. In de Alpen vonden Breitenmoser & Haller (1986) dat een lynx op jaarbasis 60 reeën (of gemzen) doodt. Hier doden de lynxen gezamenlijk 3-9% van de ree (- en gempopulatie). Het verschil lijkt duidelijk een aanbodskwestie.

In een situatie waarin vijf wilde hoefdiersoorten aanwezig zijn (ree, edelhert, wild zwijn, eland en wisent) en een aantal soorten landbouwhuisdieren (rund, schaap, paard en geit), concentreerde de lynx zich, in volgorde van belangrijkheid, op ree, edelhert en wild zwijn. Met name onder volwassen vrouwelijke en jonge lynxen genieten reeën de voorkeur (Tabel 2).

Bronnen: Jedrzejewska & Jedrzejewski (1998); Breitenmoser & Haller 1986; Birkeland & Myrberget (1980)

Tabel 2. Soortensamenstelling van lynxprooien in aantallen (%occ), vastgesteld door middel van telemetrie en speuren in sneeuw (naar: Jedrzejewska & Jedrzejewski 1998)

TABEL 2

Leeftijd en geslacht lynx							
Prooidier Soort	Adult M	Adult W	jong W / W met jongen	onbekend zonder jongen	Le - zo	he - wi	Totaal
Wild zwijn	2(3%)	-	-	-	-	2	2(1%)
Edelhert	22(36%)	10(18%)	4(8%)	2	6	32	38(22%)
Ree	36(59%)	34(61%)	34(69%)	2	34	72	106(62%)
Hoefdier totaal	60(98%)	44(79%)	38(77%)	4	40	106	146(85%)

De relatie predator-prooidier

De reactie van een predator wat betreft dieetkeus op veranderingen in prooidieraanbod wordt wel functionele respons genoemd. Uitgebeeld in een grafiek kan zo'n respons verschillende vormen aannemen, bijvoorbeeld een rechte lijn (type I-respons) of een S-vormige lijn (type III-respons). Het verband kan ook logaritmisch zijn (type II-respons): de mate van predatie neemt toe bij toenemende dichtheid van prooidieren, maar in afnemende mate. Voor de relatie consumptie ree door lynxen vs. de beschikbaarheid ree voor Bialowieza vonden Okarma et al. (1997) een type II-respons: het aandeel 'ree' in het lynxdieet nam zeer snel toe bij een stijgende dichtheid van reeën. Voor de combinatie lynx vs. edelhert werd een type I-respons gevonden. Opmerkelijk was dat het relatieve aandeel van deze prooidiersoorten in het totale prooidieraanbod belangrijker was dan hun dichtheden. Het komt erop neer dat het aandeel ree in het lynxdieet heel snel groeide wanneer het aandeel ree in het aanbod toenam. Het aandeel edelhert in het lynxmenu daarentegen nam pas toe wanneer de edelherten in aantal de reeën zeer ver overtroffen. Ingeval van reeën selecteerde de lynx niet op geslacht, leeftijd of conditie (gemeten aan beenmergvet), bij het edelhert wel (op hinden en jongen en op dieren met een relatief laag gehalte beenmergvet; Okarma 1984).

Gedrag lynx

Lynxen houden zich bij voorkeur op in dicht naald- of loofbos. Ze jagen overwegend 's nachts en bij de jacht op reeën stelt een lynx alles in het werk om zo dicht mogelijk bij zijn prooidier te komen en deze door een korte sprint te verrassen. Bij dit aansluipen (stalking) maakt hij perfect gebruik van aanwezige dekking maar ook van verhogingen in het terrein, bijvoorbeeld boomstronken, om even ruimer gezichtsveld te hebben. Ze lopen vaak in de luwte van gevallen bomen en maken veelvuldig gebruik van dekking die geboden wordt door grotere kluiten. Na een succesvolle jacht wordt het karkas meestal verborgen onder gras, laaghangende takken of blad. Er wordt van gegeten en gedurende enkele dagen komt de lynx erbij terug. Wel is het dier op dat moment al weer op zoek naar nieuwe prooi en bij volwassen vrouwtjes met jongen is het niet uitzonderlijk dat twee reeën in korte tijd worden geslagen en geconsumeerd. Als regel wordt echter de hoeveelheid ree aangevuld met, afhankelijk van het aanbod, kleine prooidieren zoals haas en hoenderachtigen. Afhankelijk van de prooigrootte en de grootte van de lynxgroep (bijvoorbeeld een solitair mannetje of een vrouwtje met jongen) duurt het 1-4 dagen voordat de prooi is geconsumeerd. Hierbij speelt de aanwezigheid van aaseters (scavengers) als het wilde zwijn een rol. Met name in de

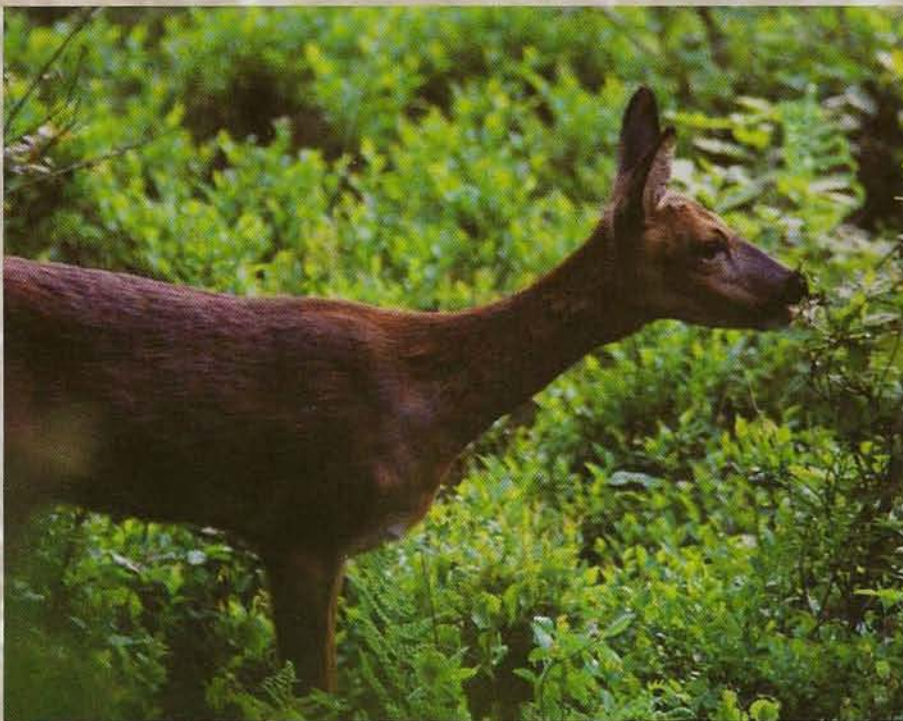
zomer, wanneer een karkas verandert in een kolkende massa vliegenlarven, laten lynxen het in de steek en slaan de zwijnen hun slag.

Predatie en jacht

In het bosgebied van Bialowieza zaten in de periode 1991-1995 gemiddeld 4,44 volwassen lynxen per 100 km² die gemiddeld 1,6 jong per vrouwtje kregen. In diezelfde 100 km² bevonden zich gemiddeld 382 reeën met een aanwas van 253 stuks. Lynxen doodden gemiddeld per jaar 220 hoefdieren/100 km², een aantal dat overeenkomt met 6000 kg levende biomassa. Gemiddeld betrof dit 110-181 reeën/100 km², ofwel 52-85% van de aanwas. Jacht op reeën door de mens vond voornamelijk plaats in herfst en winter. Jagers schoten nog eens 26-48% van de aanwas, waardoor additief 86-143% van de aanwas werd weggenomen. Het reeënbestand zakte in en met een najilingseffect van een jaar nam het voortplantingssucces van de lynx sterk af als reactie op de afname van de dichtheid aan reeën: van gemiddeld 2 naar gemiddeld 1 jong/vrouwtje.

De Veluwe

Lynxen op de Veluwe zullen waarschijnlijk in belangrijke mate van reeën moeten leven. Wat betekent de aanwezigheid van lynxen specifiek voor de jacht op reewild? Om dat enigszins te kunnen begrijpen is wat basale kennis noodzakelijk omtrent het mechanisme van natuurlijke aantalsregulatie bij reeën. Een populatie reeën groeit niet onbeperkt door, ook al zijn de omstandigheden nog zo gunstig. De groei wordt op een gegeven moment afgeremd door zogenaamde beperkende factoren als voedselgebrek, predatie, parasieten, ziektes en weersinvloeden. Weersinvloeden zijn natuurlijk onafhankelijk van de dichtheid aan reeën, maar beperkende factoren kunnen ook dichtheidsafhankelijk zijn. Een belangrijk voorbeeld hiervan is het voedselaanbod: bij hogere dichtheid neemt de intraspecifieke competitie om voedsel toe en de voedselopname per dier af, zowel in kwantitatieve als kwalitatieve zin. Het gevolg kan zijn dat de puberteit wordt uitgesteld en dat de ovulatiefrequentie bij adulte vrouwtjes vermindert omdat ze onder een kritische gewichtsdrempel komen. Effecten die vervolgens op kunnen treden zijn wintersterfte bij kalveren en jaarlingen, tenslotte gevolgd door de adulte sterfte. Over de periode 1870-1993 werd, opnieuw in Bialowieza,

een negatief verband gevonden tussen de reedichtheid en de lynxdichtheid. De reedichtheid kon snel toenemen als de voedsel- of abiotische omstandigheden verbeterden. Anders gezegd: regulering van het aantal reeën gebeurde 'van onderaf' door het voedselaanbod; limitering trad onder andere op door een effect van lynxen op het succes van de voortplanting. Dit effect van de lynx, het dempen van de dynamiek in aantallen reeën, wordt ook bevestigd door Wotschikowski 1978. Tussen de aantallen edelherten en lynxen in dezelfde periode werd geen verband gevonden; wel tussen de aantallen edelherten en wolven.

Reeën op de Veluwe

Volgens de Vereniging Wildbeheer Veluwe is de stand van het reewild redelijk stabiel, namelijk ongeveer 3500 stuks in het voorjaar met een jaarlijkse aanwas van ca. 1250 stuks. Jaarlijks sterven ca. 200 reeën door het verkeer. Jaarlijks worden in de zogenaamde 'vrije wildbaan' van de Veluwe op ca. 650 km² ca. 600 reeën geschoten. Het afschot is, meer dan in Bialowieza, gespreid over het jaar. Dit zou betekenen dat ieder jaar ca. 450 reeën door onbekende oorzaak verdwijnen, waarbij

we dan aannemen dat het effect van immigratie geheel teniet wordt gedaan door emigratie. Predatie door bijvoorbeeld vos of wild zwijn en weersomstandigheden kunnen hierbij een rol spelen.

Maximum Sustainable Yield

Indien de populatie door jacht juist onder het niveau van draagkracht wordt gehouden, is er sprake van een zogenaamde Maximum Sustainable Yield. Het is echter ook goed mogelijk dat de populatie zich bevindt op een aantalsniveau waarbij dichtheidsafhankelijke factoren al volop spelen, ondanks het jaarlijks afschot. Het afschot speelt zich dan af in de marge van de natuurlijke aantalsbeperking en speelt als zodanig daarbij zelf geen rol. Stoppen met de jacht op reewild levert dan geen hogere dichtheden aan reewild op. Bovendien wordt juist in die landen in Europa waar het goed gaat met de lynx zoals Slowenië, Noorwegen, Zweden, Finland en Wit Rusland, intensief op reeën gejaagd. In Polen echter was zoals gezegd de combinatie lynx en jager minder succesvol, waarschijnlijk vanwege het ontbreken van een alternatieve prooidiersoort naast het ree. Dit zou in

Nederland ook het geval kunnen zijn. Daar komt bij dat de aanwezigheid van lynxen voor een ree betekent dat het te maken heeft met conflicterende zaken als enerzijds het bemachtigen van voldoende voedsel en anderzijds het ontwijken van de lynx. Dit kan onverwachte gevolgen hebben voor het prooidier. Zo leidde bij sneeuwzaden de aanwezigheid van lynxen tot een verminderde conditie en een geringer voortplantingssucces (Hik 1995). Van datgene wat thans, wellicht in de marge van de natuurlijke aantalsbeperking, door de jacht aan reeën wordt weggenomen, zouden 10, 0-12, 5 lynxen kunnen bestaan. Met name daar waar deze soort zich in een nieuw gebied wil vestigen is daarom hoe dan ook een bescheiden houding van de reewildjager op zijn plaats.

Referenties

Veel informatie werd ontleend aan het boek *Predation in Vertebrate Communities*, geschreven door B. Jedrzejska & W. Jedzejewski (1998), uitgegeven door Springer Verlag, Berlijn. Op verzoek is een lijst met overige, geraadpleegde literatuur beschikbaar (red.).

Plezierjager of professional?

De moderne mens

De jacht in Nederland en in Europa wordt belaagd door de pers en de politiek, het welzijn van het dier wordt bezongen. De moderne mens weet niet meer of wil niet weten welke rol de mens speelt en altijd gespeeld heeft in de kringloop leven-dood. De moderne mens die meent dat jacht en welzijn van de dieren tegenstrijdig zijn en zich niet realiseert dat ieder levend wezen op deze aarde ergens op jaagt.

Door Dr A.P.M. Rutten

Centraal in dit negatieve kader staat de mens die dit verfoeilijke handwerk ook nog voor zijn plezier uitoefent: de plezierjager. Het woord jacht en jager is besmet en moet in naamgeving en doelstelling vervangen worden door beheer en beheerder, alsof dat wat anders is. Een met een geweer bewapende 'beheerder' die uit het bos komt en een geschoten stuk achter zich aansleept, heeft wat uit te leggen aan de argeloze voorbijganger, die hem in de eerste plaats niet als beheerder maar als moordenaar beschouwt (Bambisyndroom).

Wat is dan eigenlijk een plezierjager?

Oorspronkelijk maakte men een onderscheid tussen beroepsjagers die het voor hun brood deden en leefden van de opbrengst van het wild en jagers die het voor hun genoeg deden en daar soms veel geld voor over hadden. Maar het waren wel deze laatsten geëngageerde mensen die mede aan de wieg stonden van verenigingen als Vogelbescherming, Natuurmonumenten, Dierenbescherming e.a.

Ook Jac.P.Thijssen beschouwde de jacht als een onafscheidelijk deel van de natuurlijke gang van zaken: *'Nog altijd zijn herfst en jachtvermaak onafscheidelijk met elkaar verbonden. 't Is nog pas tweeduizend jaar geleden, dat de bevolking van ons land zich voedde met visschen en vogeleieren en met de buit van de jacht. Geen wonder dus dat het jachtbedrijf nog hoog in eere is, al meent ook menige en dat in onzen tijd het dooden van dieren moeilijk als vermaak mag gelden.*

In mijn hart denk ik er ook zoo over, maar toch zie ik altijd met welgevallen in de verte een jachtstoet voorbijtrekken: de heeren jagers in bruin of groen jachtgewaad en blinkende wapens, mijn vriend de jachttopziener met zijn onafscheidelijke doornstok en helderblauwe kiel en dan de drijvers en dragers van allerlei kleur en natuur.' (citaat album 'Herfst')

Waardevolle landgoederen

Het waren ook deze mensen die waardevolle landgoederen in stand hielden, niet op de laatste plaats vanwege de jachtmogelijkheden: de Hooge Veluwe, Plancken Wambuis, Twickel en vele anderen in het Oosten en Zuiden van ons land. En het is nog steeds zo dat een goed uitgevoerd jachtbeheer garant staat voor een goede en gevarieerde wildstand.

Ja maar, zeggen de tegenstanders: het waren toch de beroepsjagers, de jachtopzichters die al het werk deden voor die goede wildstand; die hadden kennis van zaken en veel van hun jachtheren wisten van toeten noch blazen! Maar het waren wel deze jachtheren en andere plezierjagers die dit systeem in stand hielden en er voor betaalden en het is op z'n minst unfair en onredelijk er zonder meer vanuit te gaan dat deze jachtheren, jachtmeesters, gerenommeerde en onbekende gasten niet deskundig waren en geen verstand van jacht en wild hadden.

De noodzaak van jacht

De noodzaak van de jacht in ons overbevolkte land wordt nog wel ingezien en geaccepteerd om landbouwschade te beperken, om redenen van volksgezondheid of verkeersveiligheid, of om het welzijn van de soort te bevorderen, maar zeggen de tegenstanders, laat die noodzakelijke jacht dan uitvoeren door professionals, deskundigen en niet door die plezierjagers. Ook Dr J.T.Lumey, van de Afdeling Vogels en Bijzondere Dieren van de Faculteit Diergeneeskunde Univ. Van Utrecht, die een inleiding hield tijdens de Algemene Vergadering van de Vereniging Het Reewild dit jaar, meent dat de samenleving best te overtuigen is van de noodzaak van reewildbeheer (lees afschot!) maar dan niet door 'plezierjagers' doch door professionele krachten. Afgezien ervan dat de inleider er niet bij vertelde wie dat moest betalen, is het een praktisch gegeven dat deskundige grofwildjagers niet op de eerste plaats gezocht moeten worden bij de ambtenaren

maar juist bij die plezierjagers, die in deze moderne tijd uitstekend worden opgeleid: Jachtexamen Cursus Reewildbeheer, Cursus grofwildbeheer, Zwartwildbrevet, etc.

Deskundigheid en inzet

Onderschat niet de deskundigheid en inzet (qua tijd) die aanwezig is bij de zo verguisde plezierjagers, die er dan ook nog voor willen betalen. Vrijwel iedere wildbeheereenheid beschikt tegenwoordig over één of meerdere vrijwillig opgeleide wildbeheerders die controleren en instructie geven. Zeker het grofwildbeheer is in Nederland zeer professioneel opgezet, dank zij het beleid van verenigingen als Het Reewild en de KNJV. Nu reeds worden op verscheidene plaatsen jonge reewildjagers verplicht een cursus reewildbeheer te volgen en jaarlijks hun vaardigheid op de schietbaan te testen. Wordt er niet te snel en te vaak een onderscheid gemaakt tussen zogenaamde plezierjagers en ernstig kijkende professionele deskundigen? Alsof plezierjagers allemaal vrolijk drinkende flierefluiter zijn die af en toe met een geweer het veld ingaan om een haas te schieten. Helemaal onterecht is de ongerichte trap onder de gordel van Dr. Lumey aan het adres van de KNJV:

ik citeer: 'Het imago van de jager in Nederland is zowel door het gedrag van de individuele jager als door uitstraling van de KNJV dermate slecht dat er nauwelijks maatschappelijk draagvlak is voor reebeheer door jagers.'

Waar haalt ie het vandaan?

Waar haalt-ie het vandaan. Je vraagt je af in welke kringen deze lector zijn informatie verkrijgt. De KNJV spant zich al jaren als vrijwel enige instelling in Nederland in om het imago van jacht en jagers te verbeteren bij publiek en politiek en waarlijk niet zonder resultaat. Zonder de KNJV waren de gevolgen van de komende F&F-wet nog negatiever uitgevallen voor de jacht en de fauna. En als de Vereniging Het Reewild zich al te rigoureuze distantieert van de zogenaamde plezierjagers, de goedwillende en deskundige amateurs, en het moet hebben van professionele krachten dan vrees ik het ergste voor de reewildstand in Nederland.

Noot dagelijks bestuur:

Na alle discussie die wij hebben gevoerd, waarvan de heer Rutten een groot deel heeft meegemaakt, begrijpen wij niet dat hij zijn - overigens voortreffelijke inzending - met deze (suggestieve) conclusie afsluit. In dit kader is er nimmer gesproken over professionals in de zin van beroepsjagers maar uitsluitend over deskundigen. Hiermee bedoelen we personen die verstand hebben c.q. bedreven zijn met hetgeen waar zij mee bezig zijn, bejaging van het ree als één van de beheermaatregelen. Dus de "plezierjagers" zoals de heer Rutten het kwalificeert in zijn verhaal zijn de deskundigen.

Valwild

en wat doen we er met z'n allen aan?

Door P.H. Schneider

Onlangs wijdde een toonaangevend jachtijdschrift uit het buitenland maar liefst 27 pagina's aan het chapter "VALWILD" en hetgeen zij daar gezamenlijk tegen ondernemen. Reden genoeg om één en ander bij ons zelf eens onder de loupe te nemen. Met de regelmaat van de klok verschijnen er meldingen in de pers over aanrijdingen met grofwild, en de honderdduizenden stuks kleinwild die ten offer vallen worden niet eens genoemd, tenzij hierdoor een ongeluk heeft plaatsgevonden. En als we een beetje opletten op de weg zijn we daar iedere dag zelf getuige van. Vandaar ook de sticker op vele auto's met de tekst: 'Ik rem voor dieren!'. En is bij velen met hun aangeboren 'Bambi-syndroom' misschien wel goed bedoeld, maar is vanuit verkeersveiligheidsoogpunt absoluut niet aan te raden. Het zou daarom eigenlijk verboden moeten worden.

Zo kwam mij onlangs een bericht ter ore dat een treinmachinist hier in 't Zuiden melding had gemaakt van het feit, dat hij een hond had aangerezen op een bepaald baanvak. Bij nader onderzoek ter plaatse bleken er drie dode reeën te liggen! Ook op de spoorbaan is ons wild niet veilig. Het verwondert mij iedere keer weer opnieuw dat er toch nog een redelijke wildstand is in ons land ondanks de enorme verkeersintensiteit en de intensieve landbouw met z'n cyclomaaiers en mest-injecteurs. Maar het wordt er allemaal niet beter op. Op de weg hebben onze viervoetige dieren het meest te lijden, maar vlak het aantal vogels ook niet uit dat in aanraking komt met allerlei obstakels die door de mens worden opgeworpen. Maar ons statussymbool de auto is wel de grootste vijand van het wild.

Bij onze Oosterburen, die de statistieken overigens beter voor elkaar hebben dan wij, gaat het om de volgende aantallen per jaar die op de weg sneuvelen:

145000 reeën
8000 wilde zwijnen
2700 damherten
1600 edelherten

En bij deze droevige balans waren zo'n 3500 mensen betrokken, waarvan 28 met dodelijke afloop. De totale schade bedroeg zo'n 600 miljoen DM! Ongevalstreffer nr. 1 was het reewild met maar liefst 70%. Dat is op zich natuurlijk niet zo vreemd, omdat deze wildsoort net als bij ons verreweg het meest voorkomt. Opmerkelijk is echter wel het grote aantal geiten dat sneuvelt, nl. 43% tegen 'slechts' 17% bokken, de overige 11% zijn kalveren. De meeste ongelukken gebeuren in de periode april-mei en september-november. En die verhoudingen liggen bij ons natuurlijk niet anders, maar is bij ons wel hoger vanwege het fijnmazige wegennet en de nog hogere verkeersintensiteit en ook veel op de provinciale wegen! En vlak ook niet het aantal verdrinkingen uit in ons land met z'n vele kanalen met steile beschoeiingen. Snelheden van het verkeer tot 60 km kunnen door de grofwildsoorten hert en ree nog enigszins worden ingeschat. Probleem vormen de herten in roedelverband. Het leiddier schat de afstand in en de overige die daar achteraan komen, komen met zichzelf in conflict om de auto te laten passeren of om de leider direct te volgen. Roodwild vlucht in de regel bedachtzamer en

probeert veel ruimte aan te brengen tussen hem en de 'vijand'. Het vluchtgedrag van reewild aan de wegwijk is onberekenbaar; soms vlucht het van het midden op de weg weer terug. Het onberekenbare gedrag van het reewild waar wij in ons land tenslotte het meest mee te maken hebben in het wegverkeer is daarom volkomen vergelijkbaar aan dat van kinderen en oudere mensen, alle drie zijn daardoor bijzonder in gevaar. Bij hoge snelheden stijgt het ongevalsrisico ook al, omdat de bestuurder de controle over zijn voertuig verliest.

De bronstijd vormt een extra groot risico voor herten (september/oktober) en bij de reeën in de periode april/mei als het jonge spul moet wijken naar een nieuw territorium zonder de leiding van het moederdier. De meeste wildongevallen gebeuren in de schemering en de nacht, ook al doordat men dan zelf minder gezichtsveld heeft. De wildverliezen overdag bedragen ongeveer 20% van het totaal.

De belangrijkste vraag blijft natuurlijk hoe voorkomen we al deze aanrijdingen?

Dode bij botsing na uitwijken voor eend

Van onze correspondent ZAANDAM, woensdag Een 25-jarige automobilist uit Purmerend is gisterochtend in Zaandam om het leven gekomen, toen hij probeerde om een overstekende eend te ontwijken.

Het drama vond om halfacht plaats op de Leeghwaterweg. Op het wegdek zijn na het ongeluk remsporen en een dode eend aangetroffen. De politie gaat ervan uit dat de Purmerender moet hebben getracht om het leven van het dier te sparen.

Bij deze manoeuvre verloor hij de macht over het stuur en kwam hij met zijn auto tegen een boom tot stilstand.

Recordaantal dassen gedood

Van onze correspondent BEEK/UBBERGEN,

woensdag Steeds meer dassen vallen in ons land ten prooi aan het verkeer. Vorig jaar is een recordaantal van 600 tot 650 van ons land's grootste roofdier gedood.

Wat is volgens de Stichting en Boom meer dan er in periode geboren zijn. Ongeveer een kwart van de zeldzame nachtdieren sterft tegenwoordig onder de wielen van of motor.

De Stichting en Boom adviseert om in deze gebieden, zoals Venn en Vennen bij Nijmegen, tot een derde op te nemen. De Stichting en Boom wijst dit aan als een belangrijke aanpak om de overleving van de nachtdieren te verbeteren. Dassen komen niet overal

Borden

Als eerste door waarschuwingsborden overstekend wild. Deze worden geplaatst door de wegbeheerder, maar we weten allemaal dat dit niet werkt en door het verkeer volledig wordt genegeerd. De attentiewaarde zou in ieder geval een stuk kunnen worden opgevijseld, indien de weggebruiker gewaarschuwd wordt voor overstekend wild voor bijvoorbeeld een traject van 3 km. Dan wordt de bestuurder als het ware niet overvraagd. Verder zouden de borden af en toe moeten worden verplaatst om nog geloofwaardig over te komen. Wat ook helpt om daarbij aan te geven hoeveel aanrijdingen op die plek hebben plaatsgevonden. Frappant was te vernemen wat ook helpt zijn waarschuwingsborden beschilderd met wildsoorten die ter plekke niet voorkomen, bijvoorbeeld kangoeroes of olifanten.

Wildakkers

Verder aanleg van wildakkers in de buurt waar veel aanrijdingen plaatsvinden om te voorkomen dat het wild oversteekt. En indien er toch groenstroken langs wegen worden aangelegd, dienen die dan te bestaan uit een mengsel van plantensoorten die bij reeën niet in de smaak vallen. Verder dienen bomen die vlak langs de wegen staan te worden opgesnoeid en de vegetatie kort gehouden, zodat er én voor de bestuurder én het wild meer zicht komt voor het naderende gevaar.

Het plaatsen van reflectoren of wildspiegels

Deze laatstgenoemde soort betreft een Nederlands patent en wordt geleverd door de firma:

Van der Ree (What's in a name)
Dorpsstraat 19,
4185 NA Est.
Tel:0345-569746

Er zijn momenteel een aantal gemeenten in ons land die deze gratis verstrekken mits de leden van de WBE deze zelf plaatsen. Overigens dient ook voeling met de wegbeheerder te worden gehouden in geval van plaatsing.

Duftzaun

Een ander hulpmiddel is Duftzaun. Ook een uitvinding van Nederlandse oorsprong en in Duitsland verder ontwikkeld. Het betreft een geurgordijn bestaande uit menselijke en roofdierluchtjes. Het is een soort schuim die op paaltjes en vangrail gespoten dient te worden en is verkrijgbaar bij: Eduard Kettner, 50602 Keulen, 00490221/5965-4

De praktijk wijst uit dat dit middel op het wild de beste uitwerking heeft in samenhang met de componenten schijnwerpers en motorlawaai. Dit middel dient echter wel om de drie/vier maanden te worden verversd. Zwart- en damwild schijnt er überhaupt niet op te reageren; rood- en reewild echter wel en volgens de ADAC (de Duitse Wegenwacht) met zo'n terugloop van ongeveer 60% van het aantal aanrijdingen!

Rasters

Alleen op zeer drukke wegen en op plaatsen met sterke wildwissels helpt alleen een wildkerend hekwerk afdoende, maar dit heeft als nadeel dat wildpopulaties gescheiden worden en verstoken van de zondige bloedverversing. Zo zijn er verder niet alleen in het buitenland, maar ook bij ons wildtunnels en wildviaducten. Infraroodfilms opgenomen op de Veluwe geven het bewijs dat deze passages perfect werken voor alle mogelijke soorten van edelhert tot en met konijn. Vorig jaar is er zelfs een derde wildviaduct over de A1 op de Veluwe geopend. Ze zijn wel kostbaar, maar indien de plaatselijke landbouwwerktuigen en veeverplaatsingen hier ook gebruik van kunnen maken, is dit voor de verkeersveiligheid meegenomen, alhoewel dit laatste meer in het buitenland van toepassing is dan bij ons.

Infrarooddetectie

Ook met infraroodwaarschuwingssystemen wordt een proef gestart op de Veluwe. Op het moment dat een roedel herten van plan is om over de weg te wisselen, lichten waarschuwingsborden op en de automobilist er op attendeert dat hij zijn snelheid dient aan te passen. Belangrijk is te weten dat er een scala van preventieve maatregelen genomen dient te worden om effect te sorteren!

Een vaststaand feit is dat het aantal ongelukken in de praktijk drastisch daalt door gecombineerd genomen maatregelen. Niets doen is altijd slechter dan met goede bedoelingen te falen! De juiste waarschuwingsborden in combinatie met het op snoeien van direct langs de weg staande bomen, het plaatsen van wildspiegels en het aanbrengen van Duftzaun is een voorbeeld waarmee in Duitsland goed wordt gescoord.

Financiering

De grote vraag is wie financiert de preventieve maatregelen? Als zo vaak hapert het juist op dit gebied. Er zijn in Duitsland verzekeringsmaatschappijen bereid gevonden om bijvoorbeeld Duftzaun als pilot project te financieren. Mogelijk dat Fauna of de Dierenbescherming of Veilig Verkeer Nederland willen sponsoren. Het zal de twee eerst genoemde verenigingen zeer zeker aanspreken! Of moeten er eerst meer dodelijke slachtoffers onder de weggebruikers vallen? De WBE's zouden hier en daar in reewildrijke en dus kwetsbare gebieden de koppen bij elkaar dienen te steken en mogelijk in overleg met de SBNL onder de noemer 'Jachtveldverzorging' het op snoeien van bomen vlak langs bepaalde wegen en het kort houden van de vegetatie ter hand kunnen nemen. Mijn slotconclusie is dat er in Nederland op een enkele goede uitzondering na zoals bijvoorbeeld de regio 'Achterhoek' van de vereniging Het Reewild nog hele terreinen braak liggen waar helaas weinig of niets gedaan wordt met het in kaart brengen van het valwild én dat met de wetenschap dat bijna de helft van ons jaarlijks gerealiseerde

afschot (6000 stuks!) sneuvelt op de weg. Hoe kunnen we een goed reewildbeheerplan op tafel leggen als we met zijn allen niet weten wat er uit onze velden verdwijnt?

Bijna alles hebben we goed voor elkaar bij de vereniging Het Reewild o.a. met:

- een verenigingsorgaan dat tegenwoordig gezien mag worden
- perfecte opleidingscursussen
- inschietmogelijkheden
- een zweethondenlijst (staat zelfs op Internet!)
- een samenwerkingsverband met de ANWB/WW
- en last but not least zelfs een landelijke opvang voor onze moederloze kalveren.

Samenwerking

Maar wat veelal ontbreekt is een goede samenwerking met de plaatselijke politie door de WBE's. Zij weten vaak niet op het cruciale moment wie waar jaagt en waar een en ander gemeld dient te worden. Maak hen wegwijs, doe dit zelf of nog beter via uw WBE en wie ze (dag & nacht!) kunnen waar-

schuwen wanneer er reewild is aan- of doodgereden. Breng hen op de hoogte van het bestaan van de zweethondenlijst en laat het contact niet bestaan uit een eenmalige toezending, maar houdt om de zoveel tijd contact en maak de politie wegwijs in de groene ruimte en ga er niet vanuit dat reewildherkenning in het veld in hun opleidingspakket zit. Zo'n regeling kost niets (hoogstens een kerstpakketje) maar het werkt. Kijk naar onze regio 'Achterhoek' waar ze al jaren geleden een goed lopend systeem met de politie op de rails gezet hebben. Resultaat: 228 meldingen in een jaar! En weet u waar het ook goed voor is? Voor de broodnodige PR. Laat in de plaatselijke krantjes eens weten wat u doet en waar u mee bezig bent in de natuur. Het publiek krijgt dan ook een andere kijk op het totale jachtgebeuren dat niet alleen bestaat uit schieten. Zweethondenlijstjes hebben we nog genoeg en de regio 'Achterhoek' is bij monde van dhr. J. Bakker 0315-327582 best bereid eens te vertellen hoe zij te werk zijn gegaan. *Een uitstekend voornemen om er in het jaar 2000 met zijn allen mee van start te gaan!*

Activiteiten

CURSUSSEN

Reewildcursus Limburg

In Januari 2000 wordt door de Vereniging Het Reewild, regio Limburg voor de vijfde maal een uitgebreide cursus Reewildbeheer georganiseerd. De cursus wordt gegeven door enige deskundige reewildjagers uit de Regio Limburg en behandelt de biologie, het beheer en bejaging van het reewild met aandacht voor ballistiek, aanspreken van reewild, bepaling van de ouderdom van het geschoten stuk, schottekens, nazoek en ontweiden. De cursusavonden worden éénmaal in de veertien dagen gehouden op een locatie in Midden Limburg in de buurt van Weert. Er worden ongeveer tien cursusavonden gegeven, afgesloten door een praktijkdag waar het draagkrachtmodel van Jan van Haaften in de praktijk wordt getoetst in een reewildbiotoop. De cursus wordt afgesloten met een multiple-choice test. Diegenen die de test halen worden beloond met een certificaat en insigne. De kosten bedragen f 300,- voor leden van Het Reewild en f 350,- voor niet-leden (incl. lidmaatschap Ver. Het Reewild).

Opgave aan het secretariaat van de Regio Limburg: H. Stassen, Tungelderdorpstraat 107, 6005 RH Tungelrooy, Telefoon: 0495-561549

Regio West- en Midden Brabant

De Regio West- en Midden Brabant organiseert voor de derde keer in successie één dag cursus "Reewildbeheer" op een zaterdag in januari. De cursus wordt gehouden in Hotel Bellevue, Dorpsstraat 26 te Chaam. Wij verzoeken de deelnemende leden hun kennissen en vrienden, die nog geen lid zijn hiervoor te interesseren. Er zijn op dit moment nog enkele plaatsen beschikbaar! De cursus wordt gegeven door de heer Cees van Geel uit Esbeek; "n crack op reewildgebied.

U kunt zich, indien u geïnteresseerd bent opgeven aan de cursusleider: de heer J. van de Linden, Esscheweg 228, 5262 LD VUGHT, TEL 073-6562499
De deelnemers ontvangen zo spoedig mogelijk bericht omtrent de definitieve datum.

Regio Noord Nederland

Reewildbeheer Noord Nederland organiseert in de maanden januari en februari 2000 in de drie noordelijke Provincies: Een basiscursus Reewild. Uit de praktijk is gebleken, dat er een duidelijke leemte zit tussen de jachtopleiding en de dagelijkse praktijk van het bejagen van reewild. Om die lacune op te vullen is er door de Vereniging Het Reewild een basiscursus opgezet waarin naast algemene informatie, vooral aan de praktische kant van de jacht op reewild aandacht wordt besteed.

In een drietal avonden komen onderwerpen als o.a. biologie van het ree, voedsel, gewei, ontwikkeling, leeftijdsschatting, aanspreken, aanschaf en behandeling van de buks, de werking van het schot en schottekens aan de orde.

Samengevat: Een cursus voor reewildjagers die meer over reeën willen weten.

In overleg is het ook mogelijk deze cursus in uw eigen WBE te geven. Dit kan bij de aanmelding van minimaal 15 deelnemers. Overleg over de cursusplaats is dan mogelijk. Over cursusplaatsen, data, aanvangstijden zullen de deelnemers zo spoedig mogelijk door ons worden geïnformeerd.

Nadere informatie kunt u krijgen bij de secretaris Reewildbeheer Noord Nederland: N. Loerop, Tolhuisweg 30a, 9475 PG MIDLAREN, TEL 050-4094133

Regio Utrecht

De Regio Utrecht, Noord-en Zuid Holland is voornemens bij voldoende belangstelling de basiscursus Reewildbeheer in januari / februari te organiseren. U kunt zich opgeven bij: Mw.M. Spaargaren, Kortenhoefsedijk 112, 1241 LV KORTENHOEF. Telefoon: 035-6560828

Basiscursus Reewildbeheer

De Basiscursus Reewildbeheer staat ook open voor niet-leden. Het cursusgeld bedraagt voor deze categorie f 175,- in plaats van f 125,-. Hierdoor zijn deze mensen automatisch één jaar lid van de Vereniging. Alle deelnemers ontvangen na voltooiing van de cursus een getuigschrift.

BEHEERTOONSTELLINGEN 2000

Regio Overijssel / Flevoland

Deze Regio organiseert op zaterdag 12 februari en zondag 13 februari 2000 haar reewildbeheertoonstelling in de Haverkamp, Stationsstraat 28 in Markelo.

Regio West- en Midden Brabant

Haar jaarlijkse reewildbeheertoonstelling wordt in 2000 gehouden op zaterdag 25 en zondag 26 maart. In Hotel Bellevue, Dorpsstraat 26 te Chaam.

Regio Veluwe / Betuwe

Gezamenlijk met het Veluws Hert en de Vereniging Wildbeheer Veluwe wordt de jaarlijkse Grofwildbeheertoonstelling georganiseerd in het weekeinde van 1 en 2 april. Geopend vanaf 10:00 uur.

Regio Limburg

Zij organiseert haar beheertoonstelling op vrijdag 7 april 2000 In Herberg-restaurant de Troost in Heibloem, gemeente Roggel-Heytheujsen (Midden Limburg). Geopend vanaf 20:00 uur.

Regio Achterhoek

Op zaterdag en zondag 8 en 9 april 2000, organiseert deze Regio in Exel haar reewildbeheertoonstelling over het afgelopen seizoen.

Regio Oost Brabant

Oost Brabant houdt haar beheertoonstelling op vrijdag 14 april en zaterdag 15 april geopend vanaf 20:00 uur in Zaal Prinsenhof aan de Hoofdstraat te Best.

Algemene Ledenvergadering 2000

De Algemene Ledenvergadering is vastgesteld op zaterdag 15 april 2000. Wilt u dit al vast noteren.

J.E. van Herp-Bruynius.

Nieuws van onze ledenservice

Nieuw adres Ledenservice & Administratie
Het nieuwe adres van de Ledenservice & Administratie van de Vereniging Het Reewild luidt per 1 augustus j.l.:

Ledenservice & Administratie
Vereniging het Reewild,
Aldewei 12,
8711 BT Workum
Telefoonnummer: 0515-543234
Fax: 0515-543202

Het nieuwe Antwoordnummer van de Vereniging luidt:

Vereniging Het Reewild
Antwoordnummer 2101
8710 VA Workum

Achterstallige contributie 1998/'99
Helaas zijn er nog leden die hun contributie over het jaar 1999 nog niet hebben voldaan. Eind oktober hebben deze leden een 2de herinnering ontvangen. Het zou ons verheugen indien u de contributie zo spoedig mogelijk overmaakt.

Een paar leden hebben zelfs nog een achterstand over het jaar 1998. Er wordt veel tijd, aandacht en kosten besteed aan het verwerken van een ledenadministratie. Het kost veel extra tijd, veel extra aandacht en veel extra kosten om een 2de en een 3de administratie erbij te houden. Als u lid bent van een/de Vereniging bent u contributie plichtig, heeft u geen interesse in de Vereniging is het beter uw lidmaatschap (schriftelijk aan de Ledenservice) op te zeggen. In verband met de retributies hebben de regiosecretarissen een uitdraai hierover ontvangen en zullen proberen

de personen te benaderen. Blijf de Vereniging Het Reewild steunen, het is een goede zaak!!

Wenskaarten van de Vereniging het Reewild
Vorig jaar heeft Joke Hendriks ons verblijd met een setje van 8 verschillende prachtige kaarten. Vele van u hebben hiervan al genoten. We hebben nog wat setjes over, deze bieden wij u aan voor dezelfde prijs als vorig jaar. Twijfel niet, bestel direct!

Prijs: 8 verschillende gevouwen kaarten, inwendig blanco met envelop; 1 setje f 15.-- incl. verzendkosten; 2 setjes f 27,50 incl. verzendkosten; 3 setjes f 40.--; 5 setjes f 60.--. Uw bestelling zien wij gaarne tegemoet: Ledenservice & Administratie Vereniging Het Reewild, Antwoordnummer 2101, 8710 VA Workum. Of per fax: 0515 - 543202

Unica

Door P.H. Schneider

'Drie maal is scheepsrecht', luidt een oud spreekwoord. Dat jachtvriend Carel binnen een jaar driemaal met dezelfde reebok, zij het in verschillende stadia, in contact zou komen, heeft hij nimmer kunnen bevroeden.

Tijdens de bronstijd heeft een juist passerende trein net op het moment suprême hem parten gespeeld, toen hij in een veld ten zuiden van Breda een reebok vrij had. Nadien leek deze van de aardbodem verdwenen, totdat tijdens een kleinwildjacht in het najaar in hetzelfde veld het corpus van een bok gevonden werd in een poldersloot. Deze had reeds afgeworpen en bleek bij nadere beschouwing een verwonding in zijn nek te hebben van een klein kaliber; duidelijk een geval van ergerlijke stroperij. Carel's echtgenote die schedels verzamelt vroeg mij deze te prepareren. Ik had hier wel oren naar. Niet vanwege de lucht, maar gezien de hoge leeftijd die ik vermoedde toen ik hem vluchtig in de bek gekeken had. Zo gezegd, zo gedaan. Tenslotte schatte ik hem aan de hand van mijn kakendoos op een jaar of negen. Zulke kom je niet veel tegen en zeker niet in Nederland. Laat Carel nou tijdens de laatste geitenjacht bij het opkuisen van het berspad naar zijn hoogzitje een afwerpstang vinden die achteraf precies blijkt te passen op de stempel van de linker rozenstok!

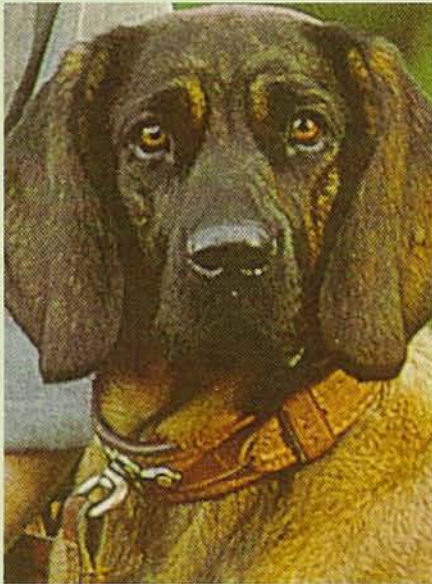
Over unicum gesproken....

Door J. Brouwer

Op zondagmorgen 20 december 1998 vond ik in het gras bij enkele sparren een recent afgeworpen stang. Er zat nog bloed op het breukvlak. Na enkele foto's te hebben gemaakt, raapte ik hem dankbaar op. Ik vervolgde mijn tocht. Groot was mijn verbazing, toen ik binnen 10 minuten ongeveer 30 meter verder in het volgende bosvak wederom een afwerpstang vond. Nadere bestudering leerde dat hij al een jaar gelegen had en naar mijn overtuiging van dezelfde bok afkomstig was (zie vlakke stukken op de roos waar de stangen tegen elkaar hebben gestaan). Voor mij kwam het haast ongelofelijk over. Hoe uniek is zo'n vondst?

Dé nazoek van de eeuw!

Door P.H. Schneider

Nazoeken met een hond op grofwild is zo oud als de jacht zelf kun je wel zeggen. Zo bestaat er in Duitsland naast de tientallen nazoekstations een "Verein Hirschmann". Een groep van specialisten die uitsluitend werkt met Hannoveranen; een brakensoort, stevig van bouw, kortharig en prachtig diep roodbruin van kleur. Deze vereniging bestaat al meer dan 100 jaar en werkt onder zeer strenge regels. Er wordt bijna uitsluitend en alleen bij nazoeken gebruikt op hert, zwijn en moeflon en zelden op ree. Prins Hendrik is in de jaren 30 zelfs President geweest van deze Duitse vereniging.

Nu is er onlangs tijdens een zogenaamde 'Hauptprüfung' een hond met begeleider gekwalificeerd met de volgende punten: 9,8,8,8 = eerste prijs. En deze hoge kwalificatie was nooit eerder in het 104 jarige bestaan van deze vereniging gegeven!

Het betrof hier een nazoek op een hertenkalf met een voorloperverwonding. Deze prestatie werd geleverd, nadat twee andere Hannoveranen hadden moeten afhaken. Het spoor had een lengte van 2,7 km en was 28 1/2 uur oud! Verder had het die nacht sterk geregend en waren er onderweg veel verleidingen. In het verleden had zich deze hond 'Nuscha von der Föhrenhaid' met zijn begeleider 'Winfried Wagner' bij meer dan 450 nazoeken vaak als beste gekwalificeerd.

Interessant is uit het jaarverslag van deze hoog gespecialiseerde vereniging te lezen dat in het jachtjaar 1997-1998 in Duitsland 211 honden in totaal 2746 stuks grofwild op hebben gezocht!

Ook de vijf Nederlandse leden van deze vereniging kwamen goed voor de dag met 15 stuks roodwild, 53 stuks zwartwild, 3 dammen en een moeflon.

Als je zelf iets doet op zweethondengebied krijg je het gewoon koud als je de fitnesses leest wat deze hond heeft gepresteerd in een heuvelachtig en sterk afwisselend gebied. Voor de niet ingewijden is het goed om te weten dat met een dergelijke hond wordt gewerkt aan de lange zweetriem. Onder bepaalde omstandigheden wordt de hond geslipt om het gewonde stuk te kunnen stellen, waarop daarna het vangschot kan worden afgegeven.

Het frappante was bovendien dat deze hond zelf tot tweemaal toe aangaf geslipt te willen worden, maar kwam na de eerste maal terug om weer aangelijnd te worden! Verder zaten er in het spoor meerdere haken en was het hert ook nog 50 meter door een beek gegaan, waar de hond vervolgens perfect aangaf waar het kalf de beek had verlaten.

En dan bij dit alles te bedenken dat er jaren geleden bij het opstarten van onze huidige zweethondenlijst lieden waren die beweerden dat dit eigenlijk een overbodige zaak was!

Valwild

Door P.H. Schneider

Door de oplettendheid van de plaatselijke politie werden wij in april van dit jaar getipt. Er was een stuk reewild aangereden op een lokale weg die de scheiding vormt van twee velden binnen onze W.B.E. Het dier had zich ondanks zijn kruisverlamming enkele honderden meters weten te verplaatsen over ingezaaide akkers.

Een goed geplaatst schot maakte een eind aan alle ellende. Extra jammer was het dat het hier een stamvader betrof die een aantal jaren ook door de aangrenzende burens zorgvuldig was gespaard. Aan de hand van het slijpplaatje bleek de leeftijd 6 jaar. De rechter oogtak was door de botsing afgebroken; de lengte van de linker bedroeg 15 cm!

De op de foto getoonde afworpstang is van dezelfde bok en uit het derde levensjaar.

